

37. Torstaina 9 päivänä huhtikuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan valtioneuvoston energiapolitiittisen selonteon käsittelyä 1281

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Talousvaliokunnan mietintö n:o 7 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Intian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista muutoksin koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 2). 1384

2) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Singaporen kanssa eräiden tekstiilituotteiden Singaporesta tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 3) „

3) Talousvaliokunnan mietintö n:o 9 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Sri Lankan kanssa tehdyn keskinäistä tekstiili kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 4) „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, Alho, Astala, Aula, Enestam,

Helle, Hurskainen, Jouppila, Järvilahti, Kaari-lahti, Kemppainen, Korva, Laakkonen, Lamminen, Liikkanen, Louekoski, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Myller, Mäki-Hakola, Niinistö, Pekkarinen, S. Pietikäinen, Puhakka, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Rossi, Röntynen, Saapunki, Saario, Saastamoinen, Sasi, Tenhiälä, Tennilä, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vähänäkki ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat S. Pietikäinen, Alho, Tennilä, Lamminen ja Tenhiälä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasioiden vuoksi tästä päivästä edustajat Jouppila, Kaari-lahti, Metsämäki, Renlund, Röntynen ja Saapunki, tästä ja huomista päivästä edustajat Mäki-Hakola ja Sasi sekä tämän kuun 14 päivään ed. Louekoski.

Valtioneuvoston energiapolitiittinen selonteko

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan valtioneuvoston energiapolitiittisen selonteon käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi on todettava, että hallituksen energiapolitiittinen selonteko oli pettymys. Se on sillisalaatti, niin kuin eilen todettiin. Mihin on unohtunut Ympäristön ja kehityksen maailmankomission

eli Brundtlandin komission raportissa asetettu tavoite teollisuusmaille vähentää energian kulu-
tustaan 50 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä?

Taloudellisen laman seurauksena näyttääkin todellinen halu supistaa energian kulutusta hävinneen kuin tuhka tuuleen. Meidän on kuitenkin muistettava, ettei tämä lama ole seurausta energian hinnan kalleudesta tai epävarmuudesta energian saannin riittävydestä. Haettuja ovat myös ne väitteet, joiden mukaan kansantuot-
teemme ei voisi kasvaa, jollei jatkuvaa energian kulutuksen kasvua sallita.

Kesäkuussa pidetään Brasiiliassa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi. Siitä on täällä jo puhuttu. Sen keskeinen päämäärä on sitovan julistuksen, maapallon peruskirjan hyväksyminen. Siinä puolestaan edellytetään teollisuusmaiden muuttavan tuotanto- ja kulutustottumuksiaan. Meiltä se edellyttää, että sitoudumme vähentämään ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta ja erityisesti säästämään energiaa. Ilmeisesti kuitenkin ei ministeri Juhantalo eikä hallituksen enemmistökään näe mitään ristiriitaa siinä, että Riossa suomalaiset edustajat kaikin tavoin puhuvat kauniisti kestävästä kehityksestä ja energian säästön puolesta, mutta kotimaassa voidaankin jo paljon raadollisemmin tunnustaa, ettei meillä ole pyrkimystäkään vähentää energian kulutustamme nykytasosta, vaan päinvastoin kasvattaa sitä edelleen.

Hallituksen selonteossa sanotaan nimittäin näin: "Selvitysten mukaan tehokkailla ja voimakkailla säästötoimilla voidaan energian kokonaiskulutuksen kasvu hidastaa ja aikaa myöten pysäyttää. Sitä vastoin sähkön kulutuksen kasvun jatkuminen näyttää väistämättömältä seuraavien 10 — 20 vuoden ajan, jos talous kasvaa." Siis tämä on hallituksen usko. Energian kulutuksen on kasvettava. Eikö siis olisi rehellisempää myöntää myös suoraan kehitysmaiden edustajille, että säästöillä me Suomessa pyrimme korkeintaan hillitsemään energian tuotannon kasvupaineita, emme siihen, että pyrkisimme selvästi kulutusta vähentämään.

Hallituksen selonteossa sanotaan, että hallitus päättää lähiaikoina laajasta energiansäästöohjelmasta. Kun hallitus näin tekee, niin miksi selonteko piti tuoda eduskuntaan juuri nyt? Olisi odottanut, että eduskunta olisi tämän selonteon yhteydessä saanut tiedon säästöohjelman sisällöstä. Tätä on vaadittu useissa puheenvuoroissa. Ministeri Juhantalo ei useista pyynnöistä huolimatta ole antanut selkeää vastausta siihen, miksi juuri nyt. Miksi juuri nyt ehkä kuukausi aikai-

semmin on käsiteltävä selontekoa, ennen kun säästöohjelma tulee?

Selonteossa on mainittu hyvin yleisluonteisia tavoitteita, mutta siinä ei ole mitään vaatimuk-
sia, että teollisuuden tulisi lopettaa tuhlaileva energian käyttönsä. Selkeitä tavoitteita ei ole asetettu. Selonteosta ei myöskään käy ilmi, mikä on hallituksen energiapolitiittinen linja. Kun selonteosta puuttuu hallituksen kanta perusvoimaksymykseen, kaikki muu on kuorrutusta ja koristetta. Sen vuoksi myös täällä käytävä keskustelu jää väistämättä torsoksi ja valiokunnan työskentelykin uhkaa jäädä kosmeettiseksi, kun ei ole konkreettisia esityksiä joihin ottaa kantaa. Kyllähän me voimme täällä puhua, mutta mitä se hyödyttää?

Paheksun sitä, että vaikka me tiedämme jo itse asiassa sen, että hallituksen enemmistö on ydinvoiman kannalla — he ovat eräänlaisia ydinvoimamannekiineja — niin lopullinen kanta viidenteen ydinvoimalaan haluttiin lykätä jo puhtaasti taktisista syistä, jotta keskustan nisko-
roivat kansanedustajat saadaan hallituksen vaihtoehdottoman linjan taakse.

Monissa puheenvuoroissa hallituspuolueidenkin edustajilta on tullut esiin vaatimus, että kansanedustajat saavat aikanaan käyttää omaa arviointikykyään ja äänestää omantuntonsa mukaan ydinvoimapäätöksessä. Hyvä niin, mutta minusta, hyvät edustajakollegat, on täysin lapsellista ja naiivia kuvitella, että hallitus todellisuudessa jättäisi tärkeän ydinvoimaratkaisun meidän harkintaamme. Hallitus tulee tekemään ratkaisunsa viidennestä ydinvoimalasta, kun sillä on varmuus siitä, että eduskunnassa on saatavissa enemmistö esityksen taakse. Tämän rajun ratkaisun pehmentämiseksi meille sitten annetaan muka vapaat kädet käyttää omaa harkintavaltamaamme. Totta kai näyttää paremmalta se, että jokaisesta puolueesta löytyy myös tarvittavat ydinvoiman vastustajat, mutta päätökseen se ei lopulta mitään vaikuta.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on mielestäni ollut todella hienoa se, että ministerit Pietikäinen ja Kuuskoski ovat uskaltaneet osoittaa ministerirohkeutta ja laatia oman vaihtoehdoisen selontekonsa ja tuoda myös selvästi esille eriävän mielipiteensä hallituksessa. Olisi toivonut, että rohkeita olisi ollut enemmänkin.

Hallituksen enemmistön linjasta sen sijaan näkyy, että hallitus kyllä tietää, mitä pitäisi tehdä kestävästä kehityksestä mukaisesti, mutta venkoillaan, koska ei ole halua tehdä johtopäätöksiä. Kotimaisten polttoaineiden käytön lisää-

mistavoitekin on selvästi paremminkin täky keskustapuolueen kansanedustajille, joiden on jatkossa helpompi kannattaa ydinvoimaa, kun voidaan sanoa, että myös kotimaisten polttoaineiden, turpeen ja puumassan, käyttöä lisätään. Minusta hallituksen olisi pitänyt jo tässä yhteydessä tehdä selkeä periaatepäätös siitä, että lisää ydinenergiaa ei rakenneta olkoonkin, että voimayhtiöiden hakemuksen käsittely on vielä kesken.

Naisministereiden esitystä olisin myös halunnut kehua siltä osin, että he poiketen hallituksen enemmistön esityksestä esittävät globaalin näkökulman myös Suomen energiastrategiaan. He lähtevät siitä, että maapallo on jakamaton emmekä me voi elää täällä kuin pellossa. He toteavat selkeästi, että nykyinen energian tuhlaus ei voi jatkua, vaan energian kulutusta on selvästi hillittävä ja pysyvästi. Mielestäni heidän esityksensä lähtökohtana on vastuullinen, todellinen kestävä kehityksen energiapolitiikka, kun sen sijaan hallituksen enemmistön keskeisin tavoite näyttää olevan halvan energian saannin turvaaminen teollisuudelle jatkossakin, olkoonpa niitä kauniita korulauseita siellä kuinka paljon tahan-sa.

Professori Pentti Malaska, arvostettu Rooman klubin jäsen — ainakin aikoinaan oli, en tiedä onko edelleen — on kritisoinut myös vahvasti hallitusta sen vaihtoehtottomasta energiapolitiikasta. Eduskunnassa pidetyssä seminaarissa hän totesi myös sen, ettei hän ole kuullut yhtään järkevää perustetta ydinvoiman lisärentamiselle. Nythän on niin, että kauppa- ja teollisuusministeriössä on aina kulloisenkin ministerin ja ministeriön virkamiesten toimesta viidettä ydinvoimalaa ajettu kuin käärmettä pysyyn; muistaakseni ed. Mäkipää käytti tätä sanontaa. Ydinvoimaa tarjotaan ikään kuin välttämättömyytenä, jolle ei olisi todellista vaihtoehtoa. Tällaiseen johtopäätökseen ei ole voitu päätyä muutoin kuin sulkemalla kaikki muut vaihtoehdot pois ilman mitään todellisia vertailuja.

Me myös tiedämme, miten tärkeä Suomen mahdollinen ydinvoimatilaus on kansainväliselle ydinvoimateollisuudelle, jolle ei liiemmästi ole tilauksia maailmalta viime vuosina tippunut. On myös hyvä muistaa se, että Englannissa pääministeri Thatcherin aikana yritettiin yksityistää ydinvoimaa, mutta liiketaloudelliset laskelmat osoittivat ydinvoiman olevan taloudellisesti kannattamaton sijoitus ja siitä luovuttiin. Kaikkea muuta siellä kyllä yksityistettiin.

Suomessa ydinvoimakysymys onkin tällä het-

kellä mitä suurimmassa määrin arvovaltakysymys. Se ei siis ainoastaan ole arvokysymys, kuten täällä eräässä puheenvuorossa todettiin. On aivan selvää, että ydinvoiman takana olevat tahot ovat koko arvovallallaan sitoutuneet sen ajamiseen, aivan kuten ministeri Juhantalo, ministeri Salolainen ja eräät muutkin.

On täälläkin käynyt ilmi, että kasvihuoneilmiötä käytetään verukkeena viidennen ydinvoimalan ajamisessa. Annetaan ikään kuin ymmärtää, että kasvihuoneilmiö ja ydinvoimaratkaisu olisivat toistensa vaihtoehtoja, toisensa poissulkevia asioita. Näinhän ei kuitenkaan ole. Meillä Suomessa ei ole mitään omaa ilmakehää, eikä viidennellä ydinvoimalalla eikä monilla muillakaan, vaikka niitä maailmalle rakennettaisiin, ole mitään todellista merkitystä globaalin ympäristöongelman ratkaisun kannalta.

Ydinvoiman kannattajat myös vähättelevät ydinsähkön tuotannosta syntyviä haittoja. Vaikka on tietysti selvää, että ydinvoimasta syntyy huomattavasti vähemmän päästöjä kuin esimerkiksi hiilivoimasta, niin sekä hiili-, rikki- että typpioksidipäästöjä syntyy myös ydinvoimaloista. Sekin on muistettava, että ydinvoimalat tuottavat häiriöttömässäkin käytössä radioaktiivisia aineita ympäristöön.

Siis ainoat perustelut oikeastaan, mitä ydinvoiman kannattajat ovat osoittaneet sen lisärentamiselle, ovat vakuuttelut, että maamme tarvitsee nyt pian varmuuden kohtuuhintaisen energian saatavuudesta, muuten ei investointeja maahamme tehtäisi. Kuitenkaan edes selonteossa ei ole rohjettu kertoa mitään kannattavuusvertailuista eri voimavaihtoehtojen, siis ydinvoiman ja muiden vaihtoehtojen, välillä. Hallituksessa ilmeisesti uskotaan voimateollisuuden laskelmia ydinenergian edullisuudesta. Muitakin laskelmia on, mm. Ekono on tehnyt laskelmia, samoin kuin energiakomitea muutama vuosi sitten, ja näissä on osoitettu, että kaasukombilaitoksella tuotettava sähkö olisi kaikkein edullisinta. Se olisi siis halvempaa kuin ydinvoimasähkön kokonaishinta.

Ydinvoiman kannattajat yrittävät myös vakuuttaa, että suomalainen ydinenergia olisi huomattavasti turvallisempaa kuin muualla maailmassa tuotettu. En tähän nyt enää uudemmalti puutu, tästä kiistelimme muun muassa ed. Tiurin kanssa jo täällä eilen.

Haluan kiinnittää myös huomiota siihen, että selonteossaan hallitus suhtautuu hyvin kritiikittömästi uraanin saatavuuteen ja aivan selvästi vähättelee sen louhinnasta ja polttoaineen val-

mistuksesta aiheutuvia ympäristöhaittoja. Uraanivarojen kokonaismäärä maailman uusiutumattomista polttoainevaroista on kuitenkin vain 1 prosentti eli mitään todellista merkitystä globaalisesti ajatellen maailman energiahuoltoon niillä ei ole.

On myös vähintään outoa, että hiilen käyttöön voimanlähteenä suhtaudutaan tällä hetkellä mielestäni tekopyhästi. Täälläkään ei ole muuta tuotu esiin kuin siitä kiistatta aiheutuvat haitat. En missään nimessä kannata hiilivoiman lisärakentamista, mutta emme me voi sulkea silmiämme myöskään siltä, että sitä koko ajan käytetään. Hiilen polton tekninen parantaminen, vanhojen laitosten ja polttotapojen uusiminen tulisi ottaa vakavampana haasteena kuin nyt näkyy tehtävän. Hiili on monille köyhille maille äärimmäisen tärkeä vientiartikkeli. Samoin se on niille oman elintasonsa nostamisen väline. Vaikka me täällä kuinka paheksuisimme hiilen kasvavaa käyttöä näissä maissa, tuskin voimme vaatia, että köyhät maat siitä luopuisivat. Emmehän me tee sitä täysin itsekään. Suomi voisikin mielestäni ottaa haasteena hiilivoimalaitosten tekniikan kehitystyön vähemmän päästöjä aiheuttavaksi ja lisätä sillä tavoin myös omaa kauppaamme. Tarvittavaa tietotaitoa meillä jo on. Voisimme siis yhdistää omat kaupalliset intressimme ja globaalit ympäristönäkökohdat.

Hallituksen selonteossa todetaan, että maakaasu on varteenotettava pitkän aikavälin energiateologiassa. Kuitenkin juuri maakaasua koskevassa osassa hallituksen selonteossa on selvästi vitkuttelun ja viivyttelyn maku. Onkin vaarana, että mahdollisuus päästä mukaan Haltenbankenista johdettavan maakaasuputken sijoitukseen Ruotsin läpi Suomeen menetetään nyt, mikäli tarkoituksellisesti halutaan vain lisäselvityksiä ja lisätutkimuksia eikä kyetä tekemään tarvittavia päätöksiä. Putken lopullinen mitoituspäätös tehdään kesällä, ja jos hallitus lykkää perusvoimapäätöksen kenties loppuvuoteen, on mahdollisuus, että menetämme tämän ainutkertaisen tilaisuuden. Neste Oy:n edustajien mukaan putken asennus voisi alkaa jo vuonna 1995 ja optimitapauksessa kaasua voitaisiin saada jo vuonna 1996 tai viimeistään 1998.

Maakaasu sopisi erittäin hyvin sekä perusvoiman että sitä laadukkaamman säädettävän voiman kehittämiseen joustavammin, halvemmin, pienemmillä pääomilla kuin ydinvoima ja vieläpä kohtuullisen ympäristöystävällisestikin.

Muistutan vielä siitä, että tähän asti riippuvuus yhdestä kaasutoimitajasta, siis Venäjästä,

on ollut esteenä sille, ettei maakaasua ole pidetty varteenotettavana perusvoiman tuotannossa. Norjasta johdettava toinen putki poistaisi tämän esteen. Eli estettä ottaa maakaasu perusvoimaksi ei enää olisi. Mielestäni suomalaisen energiateologian tulee nojautua hajautettuun tuotantoon, uusiutuviin energialähteisiin ja maakaasuun sekä niiden ohella ja ennen kaikkea todelliseen energian säästöön, jossa sitoudumme vähentämään energian kulutustamme.

Arvoisa puhemies! Ilmoittaudun olevani naisministeriiden Pietikäinen ja Kuuskoski esittämän linjauksen takana.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan viitata edellisen puhujan eli ed. O. Ojalan kannanottoihin siltä osin, kun hän nimenomaan puuttui ydinvoimaan ja sen käyttöön perusvoimana Suomessa. Pidän erittäin tärkeänä nyt sitä, että saamme perusvoimaratkaisun. Mielestäni ed. O. Ojala ei aivan rehellisesti kuitenkaan tuonut esille niitä etuja, joita ydinvoimasta on. Se on ympäristöystävällisin niistä vaihtoehtoista, joita meillä tällä hetkellä on tarjolla, sitä ei voi kiistää. Sen energian halpuus on meille erittäin tärkeä vaikeina taloudellisina aikoina ja tulevaisuudessakin, jotta tuotteiden hinnat pysyvät kohtuullisina.

Jos sanotaan, että nyt tarvitaan rohkeita päätöksiä, mielestäni ne, jotka uskaltavat tänä päivänä liputtaa ydinvoiman puolesta, todella ovat rohkeita ja sen kestävä kehityksen kannalla, jota Suomessa tarvitaan, ja pitkän tähtäimen ympäristöpoliittisten kysymysten takana. Siinä mielessä hiili vaihtoehtona ei ole mielestäni tulevaisuuden vaihtoehtomme vaan se pitää korvata maakaasulla, joka on huomattavasti ympäristöystävällisempi, siinä järjestyksessä kuin vanhat laitokset tulevat siihen kuntoon, että ne täytyy uusia. Perusvoimalähteenä tänä päivänä mielestäni meillä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin ydinvoima.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojalan monipuolinen ja hyvin valmisteltu puheenvuoro oli eräessä suhteessa sisäisesti ristiriitainen. Toisaalta hän moitti hallitusta siitä, ettei hallituksella ole energiapolitiittista linjaa, mistä olen hänen kanssaan eri mieltä. Toisaalta hän moneen kertaan kehui hallituksen kahta naisministeriä rohkeudesta olla eri mieltä hallituksen enemmistön kanssa. Ed. O. Ojalan logiikassakaan ei ole linjaa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua samaan asiaan kuin ed. O. Ojala puheenvuorossaan, nimenomaan maakaasuun. Ennen kuin ministeri Juhantalo nousee taas hallituksen aitiosta ja sanoo, että Suomesta ei löydy riittävästi kulutusta maakaasulle, haluan todeta, että on arvioitu, että kaasuputki Haltenbankenilta Suomeen kannattaisi vetää, kun kulutusta on noin 4,5 miljardille kuutiolle kaasua, ja sähköenergiaksi muutettuna tämä on noin 4 000 megawattia. Uskon itse, että käyttöä 4 000 megawattille Suomesta varmaan löytyisi. Mehän voimme ruveta vaikka hiilivoimaloita sillä korvaamaan. Voimme lopettaa vaarallisen ydinenergian tuonnin Venäjältä tällä määrällä ja voimme vaikka ruveta pitkällä aikajänteellä korvaamaan ydinvoimaloita kaasulla.

Mitä tulee ydinvoiman taloudellisuuteen, uskallan samalla tavoin kuin ed. O. Ojala epäillä taloudellisuutta, koska ydinenergian kilpailuasema on mielestäni Suomessa vääristynyt suhteessa muihin energiantuotantomuotoihin. Esimerkiksi ydinvoimaloiden vastuu ei atomivastuulain mukaan ole tällä hetkellä verrannollinen esimerkiksi muihin Euroopan maihin; Saksassa ja Sveitsissä ydinvoimayhtiöt ovat rajattomassa vastuussa. Mielestäni hallituksen pitäisikin näitä kaikkia kustannustekijöitä tarkastella hyvin tarkasti ennen kuin uusi ydinvoimalaesitys tuodaan eduskuntaan päätettäväksi. Uskon, että kun kaikki kustannukset lasketaan, ydinvoima ei enää yhtä taloudelliselta näytä.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. O. Ojala osoitti olevansa todellinen revisionisti. Hän nimittäin revisioi erään toisen Ojalan laskuoppia siltä osin, että ainaakaan peruskoululaskuopin mukaan se, että ministerit Kanerva, Salolainen ja pari muuta kannattavat ydinvoimaa, ei vielä vie hallituksen ennemmistöä ydinvoiman kannalle.

Mitä tulee keskustan ministeriryhmään, en tietysti heidän puolestaan voi vastata, mutta käsitykseni mukaan on selvää, että keskustalaiset ministerit ovat hallituksen selonteon kannalla. Tähän liittyen mielestäni on ratkaisevaa toteuttaa kolme asiaa ennen kuin edes keskustellaan ydinvoimasta. Ensinnäkin on välttämätöntä toteuttaa energian säästöjä, käytön tehostamista selkeällä konkreettisella ohjelmalla niin pitkälle kuin mahdollista. Toiseksi on edistettävä kotimaista ja erityisesti uusiutuvaa energiaa, missä suhteessa tutkimusmäärärahojen lisääminen on aivan välttämätöntä. Kolmanneksi mei-

dän tulee toteuttaa myös energiatalouteen kohdistuvaa hintaohjausta, siis ympäristöverotusta, ja on syytä valmistautua jo etukäteen Euroopan yhteisön ja mahdollisesti Unced-kokouksen päättämiin energia- ja hiilidioksidiveroihin. Sitäkin kun nämä toimenpiteet ovat todella liikkeellä, on vasta edes aika keskustella ydinvoimasta. Kun energiatarpeesta on riittävän pitävät arviot, on aika jatkaa keskustelua.

Niiltä osin olen ed. O. Ojalan kanssa samaa mieltä, että me tarvitsemme ehdottomasti maailman laajuisen näkökulman, kun arvioimme eri energiamuotojen toivottavuutta. Esimerkiksi ydinvoima ei ratkaise kasvihuoneilmiötä, kuten hyvin tiedetään.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joutuu jatkuvasti vetoamaan siihen, että Greenpeacen papereita ei kannata uskoa, ne ovat virheellisiä. Väitteet ovat suurin piirtein suoraan sieltä ja niitä on jo moneen kertaan torjuttu.

Esimerkiksi siellä jatkuvasti väitetään, että ydinvoima ei auta kasvihuoneilmiöön. Rooman klubi on todennut Malaskasta huolimatta, että ydinvoima on välttämätön juuri siitä syystä, että millään muilla keinoillakaan ei pystytä sitä torjumaan. Ei pystytä varmaan ydinvoimallakaan, mutta auttaa se enemmän kuin se, että ruvettaisiin ydinvoimaa vaihtamaan kaasuvoimaan, mikä on aivan maapallon tulevaisuuden vastaista. Maakaasu aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä. Ei siitä mihinkään päästä. Se on väärin. Eivät kehittyneet maat saisi enää sitä tehdä, vaan niin kuin ed. O. Ojala totesi, meidän pitäisi sallia kehitysmaille, että ne käyttävät fossiilisia polttoaineita. Se on kohtuullista. Teollistuneiden maiden täytyy siirtyä ydinvoimaan ja myöhemmin sitten, kun niitä joskus saadaan aikaan, uudistuviin energialähteisiin.

Minä en ymmärrä myöskään, miksi jatkuvasti murehditaan ydinvoiman kalleutta. Ydinvoimassa on otettu kaikki kustannukset huomioon. Sen sijaan hiilessä ja maakaasussa ei ole otettu kaikkia kustannuksia huomioon. Ei ole otettu huomioon haposateita, ei kasvihuoneilmiötä, ei Siperian junien räjähdysisiä. Toissa vuonna kuoli yli tuhat ihmistä maakaasun tuotantoon liittyvissä puuhissa. Näitä ei ole otettu huomioon. Ydinvoimaa rakentavat yritykset eivät mitään valtion tukea tarvitse.

Suomi on vapaa maa. Jos Neste haluaa, se saa ihan vapaasti vetää putkia ja rakentaa kaasuvoimaloita. Ei kukaan sitä kiellä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Dromberg ilmoittautui rohkeaksi ydinvoiman kannattajaksi. Kaikin mokomin. Minä en halua olla niin hullunrohkea, että minä ydinvoiman kannalla olisin. Nimittäin nimenomaan pahimmissa onnettomuustapauksissa jos esimerkiksi Helsinki joutuisi ydinlaskeuman kohteeksi, pääkaupunkiseutu voitaisiin joutua tyhjentämään asukkaista ja evakuoimaan 30:ksi tai kenties 50 vuodeksi. Silloin minusta ehkä rohkeat ydinvoiman kannattajat mielellään lähtisivät Lappiin tai jonnekin muualle. Minä en ilmoittaudu tähän joukkoon.

Ed. Alaranta sanoi, että minä olen ristiriitainen siinä mielessä, että minä kritisoin, että hallituksella ei ole energiapolitiittista linjaa, ja kehuin, että naisilla oli tai kahdella naisministerillä. Ei minusta mitään ristiriitaisuutta siinä ole. Minä olisin toivonut, että hallituksella olisi ollut myös selkeämpi linja, jota linjaa minä en valitettavasti löytänyt omasta paperistani. En tiedä, olemmeko lukeneet samaa hallituksen selontekoa. Ainaakin minä olen lukenut, ed. Alaranta, tätä kirkassivuista, kiitävää paperia.

Ed. O. Rehn moitti minun laskuoppiani. Minä muistutan ed. O. Rehniä sitten, kun hallitus tulee tuomaan eduskuntaan ydinvoimapäätöksen, kun se on käsitelty asiaa. Katsotaan sitten, kumman Ojalan laskuoppi on oikeassa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. O. Rehnille totean, että kun hänen ohjelmansa on päättynyt ja Suomeen hankitaan uutta perusvoimaa, me käymme jo kauppaa oravannahoilla siinä vaiheessa.

Mutta mitä tulee kustannuskysymykseen, kun ydinvoimala on rakennettu, kustannukset ovat silloin tietyllä tavalla ohi. Polttoainehan maksaa varsin vähän. Kaiken lisäksi sitä voidaan ostaa käsitykseni mukaan eri puolilta eikä ainoastaan yhdestä kohteesta. Kun kaasuvoimala rakennetaan, meidät jätetään Norjan lähteiden varaan. Tuottajana on ainoastaan yksi, joka tiettyssä vaiheessa voi aina tietysti korjata hinta-arvioitaan, eli kustannukset alkavat oikeastaan vasta siinä vaiheessa, kun aletaan tuottaa energiaa. Näin ollen kustannustenkin kannalta voidaan hyvin tarkkaan etukäteen laskea, mitä sähkö tulee maksamaan ydinvoimalla tuotettuna. Sen sijaan esimerkiksi Norjan kentiltä otettavan kaasun pohjalle rakentaen laskeudutaan pitkällä tähtäimellä hyvin epävarmojen kustannuslaskelmien varaan.

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustajat Tiuri, Dromberg ym. ovat puhuneet, että sähkön hinta on todella kilpailukykyinen ja kun ei voi suoraan kysymystä esittää, toivoisin, että ministeri Juhantalo todella kertoisi meille, kun on puhuttu, että uuden ydinvoimalan rakentamisen pääoman korkokustannukset olisivat 5 prosentin luokkaa, voiko se olla mahdollista. Minä ainakin olen julkisuudessa kuullut, että realistisempi korkoprosentti olisi 10, joka tietää, että sähkön hinta ei todellakaan ole edullinen.

Haluan myös kiitokset antaa ministeri Juhantalolle tämän päivän televisioesiintymisestä. Hän mainitsi, että hän ei ole ajamassa ydinvoimaa. Vien nämä terveiset hyvin kiitollisena omaan maakuntaani Satakuntaan.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri valitettavasti poistui paikalta. Hänelle olisin halunnut kommentoida, että ydinvoimakin on rajallinen energiavara. Ed. Tiurikin ymmärtäne, että pitkällä tähtäimellä maapallon ja Suomenkin energiahuolto on mahdollista rakentaa vain uusiutuvien energialähteiden varaan. Hän jatkuvasti kieltäytyy pohtimasta sitä, miten markkinataloudessa voidaan luoda ne taloudelliset paineet, jotka johtavat uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseen ja käyttöönottoon.

Eilen hän kritisoi minua siitä, etten luota jo kehitettyyn tekniikkaan eli ydinvoimatekniikkaan, sen mahdollisuuteen kehittyä turvallisemmaksi, vaan uuden tekniikan kehittämiseen. Hänen oma ohjelmansa kuitenkin vääjäämättä vie siihen, että loppujen lopuksi ei ole jäljellä muuta kuin luja usko siihen, että silloin kun fuusioenergia tulee olemaan tarpeen, se on myös käytettävissä. Insinöörin tiedoilla tämän hetken tilanteesta tällainen usko siihen, että sitten kun fissioon käytettävissä oleva ydinpolttoaine loppuu, fuusio on valmiina käytettävissä, tuntuu paljon hyväuskoisemmalla optimismilla kuin luottamus siihen, että luomalla markkinapaineet uusiutuvien energialähteiden kehittämiseen ja käyttöön voidaan edistää niiden teknistä kehitystä ja laajaa käyttöönottoa.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kaasusta puhuessaan varoitteli yhdestä putkenpäästä. Kyllä

kai sellaiset ihmiset, jotka energia-asioita perusteellisemmin ovat joutuneet miettimään, näkevät kaasuvaihtoehdossa kaksi päätt: mahdollisuus itäiseen kaasuun eikä tässä suhteessa kaikkein vähiten sen pohjoisin vaihtoehto eli Barentsinmeren kaasu plus Norjan kentät, joista voitaisiin rakentaa sen kaltainen kokonaisuus, joka olisi turvallinen myös poliittisesti, jos tällainen ilmaisu sallitaan.

Mitä tulee ed. Hassin äskeiseen puheenvuoroon fission ja fuusion, kyllä kai tämän vuosisadan kehitys voisi panna ajattelemaan myös vähän kehitysoptimistisemmin kuin ed. Hassi näkyy ajattelevan. Kyllähän meillä on jo aika paljon tietoja nimenomaan Yhdysvalloista siitä, että fuusiovaihtoehto saattaisi olla lähempänä kuin kaukana toteutumista ajatellen.

Mitä tulee ydinenergiaraaka-ainevarantoihin maapallolla, minun tietoni ovat aivan erilaiset kuin ed. Hassin.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle olisin aivan lyhyesti todennut, että ainakin ne arviot, mitä Suomen johtavat fuusioasiantuntijat 80-luvun alussa esittivät, ovat tähän päivään mennessä osoittautuneet ylioptimistisiksi, mutta on tietenkin mahdollonta mennä vannomaan, mitä huomina päivä tuo tullessaan.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Energiförsörjningen får inte göras till ett tillförselproblem, en diskussion som handlar ensidigt om tillgång på energi. Det handlar om att se den som en del av den helhet som vi lever i. Vi måste kritiskt ställa frågor som: Behövs det överhuvudtaget mera energi? För vilka ändamål skall energin användas? Vad betyder mindre tillgång och högre pris i jämförelse med mycken och billig energi? Vad betyder olika energislag för samhällets struktur och ekonomi, för dess miljö och säkerhet, handlingsfrihet och kontroll?

Med dagens utveckling och mängder i fråga om råvaru- och energiförbrukning, avfall och utsläpp, befolkning och trafik överskrider naturens toleransgränser i olika avseenden. Även om en del åtgärder har satts in för att rädda miljön, och de intensifieras i fortsättningen, kommer skadeverkningarna av det som vi redan ställt till med att fortsätta att växa länge. EG-kommissionen har konstaterat att dess medlemsländer svarar för 13,5 procent av världens koldioxidutsläpp och att växthuseffekten trots alla ansträngningar

väntas höja havsnivån med 8—29 meter inom 40 år, och att kvävehalten i grundvatten i Västeuropa inte kommer att sjunka till acceptabel nivå förrän tidigast om 25—50 år, även om EG-direktiven strikt skulle följas. Det är en klen tröst att vi i Finland har förstört mindre än i de flesta andra länder, eftersom vi inte slipper undan gränsöverskridande verkningar.

Arvoisa puhemies! Energiapuollostasta ei saa tehdä pelkästään energiansaatavuusongelmaa, vaan sitä on tarkasteltavana osana sitä kokonaisuutta, jossa elämme. Kehitystä on pyrittävä ohjaamaan kestävässä suuntaan. On pidettävä kiinni ruorista sen sijaan, että ajelehdittaisiin energiavirran mukana, niin kuin joudumme myöntämään tapahtuneen viime vuosina.

Hallituksen ilmoitus säästötoimenpiteisiin ryhtymisestä ansaitsee kaiken tuen. Tämä onnistuu parhaiten tilanteessa, jossa energiaa on niin niukasti saatavissa, että se todella pakottaa ja samalla kannustaa tuottajia ja kuluttajia käyttämään olemassa olevan energian tehokkaasti. Niin kuin tiedämme, maassamme on pitkään aikaa tyrkytetty jopa ylijäämää, jota on käytetty tuhlailevasti ja vääristyneellä tavalla jopa ei-tärkeisiin tarpeisiin.

Jos vielä rakennetaan ydinvoimala, säästöpyrkimykset jäävät tuloksettomiksi puheiksi. Mutta en pidä vain säästösyistä panostusta ydinenergiaan tulevaisuuden kannalta kestävämmänä ja vastuuttomana tulevia sukupolvia kohtaan.

Minusta monet seikat viittaavat siihen, että ydinvoiman kilpailukyky perustuu täysin harhaanjohtaviin taloudellisiin laskelmiin varsinkin kansantalouden kannalta koko yhteiskunnan näkökulmasta katsottuna. On mielenkiintoista nähdä, millaisiin kannattavuusarvioihin kauppa- ja teollisuusministeriö ja hallitus pystyvät aikanaan. Tähän saakka kaikkiin vaatimuksiin kunnollisesta taloudellisten vaikutusten selvittämisestä on suhtauduttu yliolkaisesti. Mielestäni myöskään jätöngelmia ei ole ratkaistu hyväksyttävällä tavalla.

Näistä syistä vastustan viidettä ydinvoimalaa.

Mielipidetutkimukset vahvistavat Suomen kansan enemmistön suhtautuvan torjuvasti ydinvoimaan. Tämän tulee tietenkin leimata poliittista työtä eduskunnassa niin kuin hallitussessakin. On aika ymmärtää, että päätöksellä viidennen ydinvoimalan rakentamisesta ei ole poliittista pohjaa. Nyt on panostettava muihin vaihtoehtoihin. Toivottavasti tämä oivalletaan

myös vastuullisella taholla niin eikä jäädä odotamaan äänestystä ydinvoimasta eduskunnassa, vaan ruvetaan panostamaan muihin vaihtoehtoihin jo tästä lähtien.

Trots en ordentlig satsning på sparande, effektivare, mera ansvarsmedveten och restriktiva energianvändning behövs det nya och kompletterande energianläggningar i vårt land. Decentraliserade lösningar bör prägla satsningarna. De här lösningarna skall ersätta föråldrade, ineffektiva och miljöförstörande energiverk, och stegvis importen av elenergi från riskfyllda ryska kärnkraftverk.

Statsminister Esko Aho har på ett föredömligt sätt drivit på frågan om ett nordiskt gasnät och fått draghjälp av Neste. I kombination med gasleverans österifrån och Barents hav skulle den norska naturgasen innebära ett verkligt tryggt och betydelsefullt energialternativ. Regeringen bör använda mycket mänsklig energi för att övertyga beslutsfattarna i Norge och Sverige om hur viktigt projektet är inte bara som energilösning utan även som nordisk samarbetsfråga. För en sådan helhet bör enskilda länder vara beredda till uppoffringar i något avseende. Regeringen Bildt i Sverige har en nyckelroll i den här frågan och ges nu möjlighet att visa sitt nordiska jag.

På Island talar man om möjligheter att sälja av sin värmeenergi i form av el som med hjälp av kabel överförs till Storbritannien, och t.o.m. via Norge till Norden. Hur realistiskt det här alternativet är och hur snabbt det kunde förverkligas beror på den tekniska utvecklingen, efterfrågan och vad andra alternativ kostar.

I Kvarkenområdet, där det praktiska nordiska samarbetet fungerar bättre än någon annanstans, driver man också på energiprojekt. En havsbottenundersökning görs med tanke på gasprojektet och ett särskilt energigräsprojekt skall startas med Umeå universitet som viktig medarbetare.

Arvoisa puhemies! Olen todennut, että pääministeri Esko Aho on minusta esikuvallisella tavalla ajanut kysymystä pohjoismaisesta kaasuverkosta ja saanut hyvää vetoapua Nesteeltä. Yhdessä idän ja Barentsinmeren kaasutoimitusten kanssa Norjan maakaasu olisi todella turvallinen ja merkittävä energiavaihtoehto. Hallituksen tulee käyttää runsaasti inhimillistä energiaa vakuuttaakseen Norjan ja Ruotsin päättäjät hankkeen merkityksestä ei vain energiaratkaisuna vaan myös pohjoismaisena yhteistyökysy-

myksenä. Yksittäisten maiden tulee olla jossain määrin valmiita uhrauksiin tällaisen kokonaisuuden edessä. Bildtin johtama Ruotsin hallitus on tässä asiassa avainasemassa, ja sillä on nyt tilaisuus osoittaa pohjoismainen minänsä.

Hallituksen bioenergiaa koskevat ohjelmalu-paukset tuntuvat hyviltä, ja ne on täytettävä. Bioenergia on ympäristöystävällinen, ja sitä tarvitaan jatkossa työllisyys- ja aluepolitiikan keinona. Bioenergian avulla maaseutu voidaan pelastaa poismuutolta ja jälkeensijaisyydeltä. Kuinka paljon meillä onkaan käyttämätöntä puuta metsissä! Mutta on paikallaan kysyä, onko meillä poliittista tahtoa riittävästi tukea bioenergian kehittämistä. Toivon, että eduskunta antaa tässä asiassa hallitukselle rohkaisevan ja selkeän signaalin.

Tanskassa tuulivoimalla tuotetaan noin 300 megawattia hintaan noin 20 penniä kilowattitunti. Tuulivoiman avulla maamme energiatasetta ei tietenkään saada kuntoon, mutta kotimaista energiaa ja työtä ajatellen on laadittava ohjelma, jonka tavoitteena voisi olla noin 100 megawattia. Muuttamalla energia-avustuksista annettua lakia kaikkia järkeviä tuulimyllyhankkeita tulisi tukea lähivuosina. Voin kertoa, että maan ensimmäinen tuulivoimapuisto, nimeltään Korsnäs vindkraftspark Ab lähellä Vaasaa, tuottaa arvioitua enemmän energiaa ensimmäisenä toimintavuotenaan. Sieltä löytyy siis rohkaiseva esimerkki.

Arvoisa puhemies! Tämä on melko vaativala energiapolitiikkaa, joka edellyttää uutta ajattelua, toimintaa ja muutoksia. Minusta se on kuitenkin välttämätöntä, jotta tulevat sukupolvet eivät joutuisi sen klassisen kysymyksen eteen, joka kuuluu: rahat tai henki!

Värderade talman! Det är en krävande energipolitik som jag talar för. Den förutsätter nytänkande, handlande och omställningar. Men den är nödvändig för att inte kommande generationer skall ställas inför den klassiska frågan: pengarna eller livet?

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Eilisltaisessa puheenvuorossaan kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalo kaipasi juupas — eipäs-ydinvoimakeskustelun sijaan keskustelua siitä, kuinka suureen energiakulutukseen

tulevaisuudessa pitäisi varautua ja mihin hintaan energiaa pitäisi olla Suomessa saatavilla. Energiapolitiittista keskustelua voi tietysti käydä ministeri Juhantalonkin lähtökohdista. Silloin yhteiskunnan rooli kuitenkin nähdään vain halvan energian turvaajana teollisuuden kasvutarpeisiin. Yleensä kasvutarpeet teollisuuden omis- sa ennusteissa ovat varsin pohjattomia.

Kokonaan toinen näkökulma on ottaa vakavasti kaikesta energian tuotannosta ympäristölle aiheutuvat ongelmat, antaa niille painoa poliittisessa päätöksenteossa ja asettaa energian kuluksen kasvuennusteet, energian hintakysymys ja tehtävät energiavalinnat osaksi tulevaisuuden ympäristöstrategiaa. Nähdäkseni energiapolitiikan tulee olla alisteinen ympäristöpolitiikalle, ei päinvastoin.

Kun energiainvestoinnit Suomessa on tähän saakka tehty paljolti ympäristönäkökohdista piittaamatta, tulisi 90-luvun päätöksissä ympäristötekijät nostaa keskeiselle sijalle. Vaikka energiatuotannon vaikutusten ympäristöarvioinnista on Suomessa pitkään puhuttu, vielä niin tuore asia kuin Porin kivihiihivoimalan investointien tukeminen läpäisi viime kaudella eduskunnan ilman sen kummempia ympäristöarviointoja. Monet niistä, jotka nyt puhuvat kovasti kivihiihien päästöjä ja haittoja vastaan, viime kaudella olivat hyväksymässä täysin kritiikittä tuet Porin kivihiihivoimalan investoinneille.

Arvoisa puhemies! Kun Suomen vahvuuksia eurooppalaisessa yhteistyössä on kartoitettu, teollisuus on nostanut esille juuri ajatuksen Suomesta halvan energian energiaparaatiisina, jonne hakeutuisivat ne yritykset, joille suuri määrä halpaa energiaa on tarpeen. Ajatus energiaparaatiisista ei perustu realismille. Pelkästään naapurimaihimme Norjaan, Ruotsiin ja Venäjään verrattuna olemme poikkeuksellisen paljon tuontienergian varassa ja tulemme aina olemaan. Tuskin voimme vahvuutenamme myydä tai kaupata asiaa, jossa olemme muista jatkuvasti riippuvaisia.

Kylmästi ajatellen Suomen energiapolitiikan ainoa vahvuustekijä lienee meidän tukeva kallio-perämme, joka kiinnostaa myös eurooppalaisia ydinjätteiden loppusijoittajia. Kansainvälisen ydinjätehaudan osa, vaikka se saattaisikin tuottaa mummoille mukavia eläkepennosia täällä Suomessa, ei ole mielestäni järkevä tulevaisuusskenaario Suomelle. Meidän on hyvä varautua kuitenkin siihen, että eurooppalaisessa työnjaossa meille tullaan tätä osaa ydinennergian loppusijoituskohteena tyrkyttämään.

Jos emme houkuttele yrityksiä jäämään tai siirtymään tänne halvan energian vuoksi, meidän on tietenkin luotava muita suhteellisia etuja yritystoiminnalle Suomessa. Täällä toivottavasti pysyvien metsien lisäksi investoinnit korkeaan kulutukseen, tuotekehittelyyn suunnattu tuki sekä toimivat ja edulliset kansainväliset tietoliikenneyhteydet tulevat olemaan tulevaisuudessa vahvuuksiamme. Näiden lisäksi meidän tulisi edelleen kehittää erityisasiantuntemustamme Venäjän olosuhteista ja niiden kaupallisista mahdollisuuksista.

Kieltäytyessämme halvan energian energiaparaatiisista valitsemme tietenkin myös koko tuotantorakenteemme monipuolistamisen linjan. Ihmettelenkin kokoomuksen kovaa kiirettä nyt ajaa ydinvoimapäätöstä ottaen huomioon juuri ajatukset siitä, että ennen kaikkea meidän tulisi nyt edistää sitä, että koko suomalainen tuotantorakenne monipuolistuu, ei yksipuolistu, mihin koko ajatus halvasta energiasta tuntuu perustuvan. Riippuvuutta puusta ja paperista on vähennettävä ja korkean teknologian yritysten, myös pienten ja keskisuurten, kansainvälistymistä on nyt Suomessa tuettava.

Arvoisa puhemies! Vaihtoehtoisen energiastrategian kulmakiviä kuten energian säästöinvestointeja, bioenergian käytön lisäystä, tutkimukseen ja tuotekehittelyyn panostamista tuulija aurinkoenergian osalta sekä maakaasun käyttöä siirtymäkauden energialähteenä on käsitelty jo vihreiden ryhmäpuheenvuorossa, joten en puutu niihin enää tarkemmin. Ilahduttavaa on, että tässä keskustelussa varsin monissa puheenvuoroissa, mm. keskustan, ruotsalaisen kansanpuolueen, kristillisten ja vasemmistoliiton, on ollut hyvin saman suuntaisia painotuksia. Käsitteäkseni ne vastaavat myös sitä linjaa, jonka ministerit Pietikäinen ja Kuuskoski hallituksessa nostivat esille ja jolla oli vaikutusta myös tähän hallituksen selontekopaperiin.

Ydinvoimatien kestävämmyydestä meillä on hyvin tuore esimerkki Sosnovyi Borista. Jos teollisuusmaat käyttävät ydinvoimalan tuotekehittelyyn edelleen suurimman osuuden energiatutkimusvoimavaroistaan, ei uusiutuviin energialähteisiin perustuvaa korkeata teknologiaa synny myöskään kehitysmaiden käyttöön. Jos kehitysmaiden energiatarvetta aletaan hoitaa ydinenergiaan perustuen, olemme tekemisissä paitsi Tshernobylin ja Sosnovyi Borin kaltaisten ongelmien myös Irakin tapaisten kysymysten kanssa. Ydinvoiman rauhanomaista ja sotilaallista käyttöä erottaa veteen piirretty viiva.

Neuvostoliiton oma ydinenergiateollisuus on tästä tietenkin klassinen esimerkki. Etelä-Uralilla Tsheljabinskissa, jonne myös Loviisan voimalan korkea-aktiiviset jätteet on tähän asti Suomesta kuljetettu, on rikastettu uraania myös asetuotannon tarpeisiin. Kaiken lisäksi ydinjätteitä on siellä ensin laskettu Obin vesistöön kuuluvaan Tetshajokeen ja myöhemmin johdettu padottuun Karatshajärveen, jonka muuttamista kiinteäksi eli betonoimista parhaillaan suunnitellaan. Karatshajärvi on tarkoitus betonoida vuoteen 1995 mennessä. Näin siis ydinjätteistä huolehditaan naapurimaassamme. Vaikka Suomesta Tsheljabinskiin toimitettu ydinjäte on toistaiseksi varastoitu vesialtaisiin, ei tuon jätteen kohtalo poistu meidän vastuupiiristämme. Suomen on yhdessä Venäjän viranomaisten kanssa selvittettävä myös Suomesta Venäjälle viedyn ydinjätteen asianmukainen loppusijoitus joko Suomessa tai Venäjällä.

Näyttää todennäköiseltä, että jatkossa meidän on varauduttava myös Loviisan tuottaman korkea-aktiivisen jätteen loppusijoitukseen Suomessa. Ennen kuin uusia ydinvoimaloita Suomessa niin kovasti kiirehdytään, tulisi Olkiluodon ja Loviisan jätteiden loppusijoituskysymys ratkaista. On kiinnostavaa nähdä, löytyykö Suomesta lopulta kovin monta kuntaa, jotka tästä loppusijoituksesta ovat kiinnostuneita.

Arvoisa puhemies! Maakaasu on viime aikoina kirinyt ydinvoiman rinnalle perusvoimavaihtoehtoksi. On perusteltua lisätä maakaasun toimitusvarmuutta rakentamalla putki Haltenbankenista Norjasta ja myöhemmin pyrkiä yhdistämään Suomi myös Keski-Euroopan maakaasuverkkoon esimerkiksi Itämeren pohjaa pitkin kulkevan putken kautta. Myös Barentsinmeren maakaasukentän hyödyntäminen lisäisi Suomen energiahuollon varmuutta. Haltenbanken-ratkaisun myönteisenä puolena pidän myös sitä, että se lisäisi pohjoismaista energiayhteistyötä.

Nyt on hallitukselta edellytettävä, että maakaasuvaihtoehdot selvitetään perusteellisesti ja välittömästi ryhdytään toimiin energian säästön investointien vauhdittamiseksi ja kattavan säästöohjelman laatimiseksi.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Energiapolitiikasta keskusteltaessa vallitsee aika laaja näkemysten kirjo kaikkien

puolueiden ja luonnollisesti niin myös hallituksen sisällä. Näkemyksiä liittyy energian tuotannon tapoihin ja muotoihin, mutta paljon syvemältä käyvämmiin näkemyseroja liittyy siihen tulevaisuusstrategiaan ja maailmankuvaan, jossa energian tuotanto nähdään osana kansainvälistä yhteistyötä, osana omaa yhteiskuntarakennetta ja osana ympäristöpolitiikkaa.

Suomalaisessa energiapolitiikassa hallitsevana lähtökohtana on energiapolitiikan ja talouspolitiikan, erityisesti vientiteollisuuden, oletettujen tarpeiden yhteensovittaminen. Ympäristön asettamat reunaehdot näyttävät jäävän tähän verrattuna toissijaisiksi, mikä ei mielestäni pidemmällä tähtäimellä ole edes taloudellisesti järkevää. Energiapolitiikkaa pitäisi tarkastella kestävän kehityksen periaatteita vasten, ja näitä energiapolitiittisia linjaratkaisuja olisi myös sovitettava muuhun yhteiskuntapolitiikkaan ja sen tavoitteisiin.

Sen energiapolitiittisen keskustelun ja linjanvedon aika on hyvin selkeästi nyt, sillä energian tuotantojärjestelmät ovat pitkän tuotekehittelyn tuloksia, investointeina pitkäikäisiä ja hitaita muutettavia. Sen vuoksi on tärkeää suunnitella energiapolitiikan tulevaisuuden valintoja pitkällä tähtäimellä. Teknologian ja polttoaineiden saatavuus ovat globaalisesti integroituneita, joten maailmanlaajuisen kehityksen myös vaikuttaa tehtäviin valintoihin. Lisäksi tehtävät energiaratkaisut vaikuttavat yhteiskunnan perusrakenteisiin, sen energiaintensiivisyyteen, ja tehtävät perusvalinnat ovat hyvin vaikeasti ja hitaasti myöhemmin muutettavissa.

Haluan muutamalla sanalla yleisemmältä taustalta käydä ehkä kolmea kohtaa läpi, joissa näen energiapolitiittisen keskustelun erilaisten mielipiteiden kulminoituvan.

Ensimmäisenä ottaisin esille energiapolitiikan tarkastelunäkökulman. Omasta mielestäni energiapolitiikkaa on tarkasteltava globaalisti. Suomessa ei ole omaa ilmakehää, eivätkä meidän ratkaisumme vaikuta ainoastaan meidän elämiseemme ja elintasoomme. Suomi on valmistautumassa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin kokoukseen ensi kesäkuussa Riossa. Ensimmäisenä ja keskeisenä tavoitteena valmistelussa Suomessa on ollut teollistuneiden maiden tuotanto- ja kulutusrakenteiden muuttaminen kestäväälle pohjalle. Se tarkoittaa sitä, että kun teollistuneet maat käyttävät tällä hetkellä noin 70 prosenttia raaka-aineista ja energiavaroista globaalisti ja valtaosa kehittyvistä tai kehitysmaista on tämän hyvinvoinnin ulkopuolella, emme voi rakentaa

maailmaamme tai maailmankuvaamme jatkuvan energian kulutuksen ja materiaalsen kulutuksen pohjalta, ilman että siirrämme laskun tuleville sukupolville ja muutamme hitaasti mutta varmasti omaa elinpaikkaamme jättimäiseksi kaatopaikaksi.

Suomen tavoite kestäväksi tuotanto- ja kulusrakenteeksi on sisällytetty hyvin keskeisesti valmistelussa jo valmiiksi saatuun maapallon asiakirjaan, joka pitää sisällään ne keskeiset periaatteet, joita valtioiden, kansalaisten ja kansalaisryhmien tulisi noudattaa omassa toiminnassaan kestäväan kehitykseen pyrittäessä. Siihen on myös kirjattu selkeänä näkemyksenä ympäristökustannusten mukaan ottaminen täysimittaisina tuotteiden ja palveluiden hintoihin.

Mielestäni me suomalaiset emme voi tehdä toisenlaista politiikkaa kansainvälisessä yhteisössä muotoillessamme siellä kansainvälistä kestäväan kehityksen periaatetta ja lähteä omassa kansallisessa politiikassamme toisenlaisista lähtökohdista tai tavoitteista. Mielestäni Suomen yhtenä energiaintensiivisimmistä ja vauraimmista valtioista on sitouduttava kansainvälisiin sopimuksiin ja tavoitteisiin ja sopeutettava energiapolitiikkansa kestäväan kehityksen vaatimuksiin. Se tarkoittaa sitä, että olemme valmiita kantamaan vastuun tuleville sukupolville ja haluamme rakentaa sellaista taloudellista kasvua ja sellaista energiapolitiikkaa, joka perustuu vähenevään materiaalien hyväksikäyttöön ja vähenevään energian käyttöön.

Kun tämän ajatuksen pohjalta rakennetaan energiapolitiikan kokonaisuutta, luonnolliseksi ensimmäiseksi lähtökohdaksi tulevat ne toimenpiteet, joita suunnataan energian säästämiseksi ja energian käytön hyötysuhteen parantamiseksi. Niillä päätöksillä ja ratkaisuilla vaikutetaan yhteiskunnan ja teollisten prosessien energiaintensiivisyyteen. Emme voi samaan aikaan rakentaa politiikkaamme jatkuvan energian kulutuksen kasvun ja halvan perusenergian varaan ja asettaa tavoitteita energian säästölle ja hyötykäytön parantamiselle sen takia, että normaalien terveiden markkinatalouden lainalaisuuksien mukaan nämä kaksi ristiriitaista tavoitetta eivät voi toteutua yhtä aikaa. Yritys, yhteiskunta tai taho, joka halvan energian aikana panostaa merkittävässä määrin käytön hyötysuhteen parantamiseen tai säästöön, enemmän siis kuin säästyvän energian hintana, kilpailee itsensä yksinkertaisesti markkinoilta ulos.

Säästökustannuksissa kuluttajien säästömahdollisuudet ovat nousseet hyvin korostuneesti

esiin. On totta ja tärkeää, että jokaisen meistä on kannettava oma vastuunsa energian säästöä omissa elintavoissaan: tavassa liikkua, lämmitellä, kuluttaa ja tehdessämme ratkaisuja henkilökohtaisista investoinneistamme.

Kuitenkin tällä alueella saatavat säästöt ovat suhteellisesti kokonaisenergiakulutuksesta huomattavasti pienemmät kuin ne ratkaisut, joita tehdään energiatuotannon rakennetta ja teollisen tuotannon tuotantoprosessin rakennetta valittaessa. Merkittävä osuus tuotantoprosesseissa, esimerkiksi metsäteollisuudessa, ovat tavat ja tuotantotapojen energiaintensiivisyys. Esimerkiksi suomalainen metsäteollisuus suunnittelee rakentavansa lisäkapasiteettinsa kuumahiereteseen perustuvalle teknologialle, joka on huomattavasti energiaintensiivisempää kuin painehiokemenetelmät tai ns. perinteinen sellunkeitto, jonka ympäristöhaitat ovat saatavissa kurin kloorin käytöstä luovuttaessa ja uusien suljettujen vesienkäsitelyjärjestelmien tullessa mukaan. Sellunkeitolla tuotetun kuidun etuna on myös kuidun pitkä ominaislaatu, joka parantaa mm. sen kierrätettävyyttä. Myös kierrätyskuidun lisääminen tuotettaviin paperilaatuihin laskee tuotannon energiaintensiivisyyttä merkittävästi, parhaimmillaan noin 50 prosenttia.

Energian tuotantorakenteessa on myös poltoteknikoiden tai energian tuotannon menetelmien valinnoilla saatavissa merkittäviä säästöjä parantamalla käytön hyötysuhdetta. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat uudet paineistetut kaasutuspoltojärjestelmät, joilla parhaimmillaan hyötysuhdetta voidaan yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa nostaa nykyisestä noin 30:stä 70 prosenttiin.

Kestävä energiapolitiikka perustuu siihen, että ensin tehdään ne päätökset, linjavalinnat ja panostukset, joita tarvitaan käytön hyötysuhteen parantamiseksi ja säästön aikaansaamiseksi. Tämä edellyttää panostusta tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja pitkäjänteisesti käyttöön otettavia taloudellisia ohjauskeinoja. Se tarkoittaa, että tässä taloudellisessa tilanteessa lyhyellä aikavälillä ei ole mahdollisuutta radikaalisti nostaa energian hintaa omalle vientiteollisuudellemme, mutta pitkän tähtäimen selkeän viestin, signaalin, tulee olla se, että tulevien vuosien ja vuosikymmenien kuluessa energia tulee olemaan entistä kalliimpaa. Oman teollisuutemme kilpailukykyisyydestä siinä tapauksessa, että emme kansainvälisesti onnistu samassa aikataulussa saamaan aikaan esimerkiksi yhteistä energiaverotusta, voimme pitää huolta palauttamalla

energiaveron toimialoitain suhteessa tuotettuihin yksiköihin.

Kolmas selkeä näkemys perustuu siihen, minkälaisilla tuotantoteknologioilla ja -ratkaisuilla tarvittavaa energiaa olisi tuotettava. Toisaalla on vaihtoehtona suurvoimala, toisaalla hajautettu tuotanto. Suurvoimalla tuotettava perusenergia ja perussähkö sopii tavoitteiltaan hyvin huonosti yhteen energian säästön ja käytön hyötysuhteen parantamisen tavoitteiden kanssa, koska kerralla luodaan merkittävä uusi kapasiteetin lisäys energiatuotantoon. Hajautettu tuotanto, yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto, mahdollistaa uuden tarvittavan kapasiteetin rakentamisen 1 000 megawatin yksikön sijasta pienempinä 200 tai 250 megawatin yksikköinä, jolloin voidaan korvata käytöstä poistuvaa vanhaa energiantuotantokapasiteettia uudella polttotekniikaltaan tehokkaalla.

Mielestäni hajautetussa energiantuotantomallissa hyviä energian tuotannon raaka-aineita on maakaasu. On myös mielestäni kansallisesti strategisesti tärkeä valinta pitää huolta sekä maakaasun saatavuutemme monipuolisuudesta että riittävästä yhteydestä lähialueilla oleviin merkittäviin maakaasuvaihtoehtoihin.

Sen lisäksi kestävän kehityksen periaatteiden mukaista on se, että energian tuotannosta mahdollisimman suuri osa on kotimaista ja uusiutuvaa energiaa niin, että kukin kansakunta voisi lisääntyvässä määrin perustaa oman energian tuotantonsa omien voimavarojensa pohjalta. Tämä merkitsee esimerkiksi puuhakkeen lisääntyvää käyttöä energian tuotannossa kuten myös muiden bioenergiamuotojen.

Lisäksi suurvoimalavaihtoehtoon silloin, kun sen tuotanto tapahtuu ydinenergialla, liittyy ydinenergiaan sisältyviä erilaisia eettisiä näkemyksiä. En niinkään pelkää sitä pientä onnettomuusriskiä ydinvoimalaitoksessa, vaikka se on todellisuus. Vastaisimmehan me itse edes silloin siitä laskusta, jonka hyödyn tai sanoisinko kuvitteellisen hyödyn haluamme myös olla ottamassa. Suurempi eettinen ongelma on lähettää lasku tehtävistä päätöksistä tuleville sukupolville tuhansien, kymmenientuhansien ja satojentuhansien vuosien päähän tulevaisuuteen sanoen, että ydinvoiman käyttö ja jätteiden loppusijoitus on täysin turvallista sellaisella aikajänteellä, johon meillä ei ole mitään täydellisiä edellytyksiä. Sama eettinen vastuu tulevia sukupolvia kohtaan sisältyy myös toki kasvihuoneilmiöön ja lisääntyviin hiilidioksidipäästöihin.

Meillä ei ole tällä hetkellä riittävästi vaan itse

asiassa hyvin rajallinen määrä haitattomia energiantuotantomuotoja. Sen vuoksi luonnon sekä nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin kannalta, eettisen vastuun kannalta ainoa kestävä tie pidemmällä aikajänteellä on pysyvä ja pitkäjänteinen ja päättäväinen ponnistelu energian kulutuksen radikaaliksi vähentämiseksi ja energian käytön hyötysuhteen parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikasta esiin-tyy erilaisia näkemyksiä. Nyt on aika tuoda ne näkemykset esille tähän keskusteluun ja päätöksenteon pohjaksi. Me emme ole tässä päättämässä viidennestä ydinvoimalasta tai maakaasusta tai yksittäisestä energiantuotantomuodosta. Siinä loppuratkaisussa eivät suinkaan myöskään ole vastakkain hiilellä tuotettu energia tai ydinenergia. Se perusratkaisu tehdään joko energiaparatiisiin jatkuvasta kasvu-urasta, joka pitää sisällään lisääntyvän ydinvoimaperuskapasiteetin ja sitä tasaavan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan tasausvoiman tuottamisen ja käyttämisen. Toisena vaihtoehtona on tietoinen pitkäjänteinen valinta energian kulutuksen vähentämiseksi ja sitä kautta siitä aiheutuvien ympäristöhaittojen pienentämiseksi.

Toivon omalta osaltani eduskunnalta ja kansanedustajilta avointa, vakavaa, rakentavaa ja asiallista keskustelua ja paneutumista näihin kysymyksiin tulevan käsittelyn aikana. Nyt tarvitaan sitä perusteellista ja kriittistä keskustelua, millaiseen tulevaisuuteen ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin osalta me haluamme olla Suomea rakentamassa. Haluammeko me olla kantamassa vastuuta omista päätöksistämme vain itsellemme ja omille lompakoillemme vai myös toisille ihmisille tässä maailmassa ja tuleville sukupolville?

Ed. Lamminen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Haaviston puheen johdosta, kun hän ihmetteli täällä kokoomuksen kovaa ydinvoimalinjaa. Pahoittelen, että ed. Kaarina Drombergin käyttämästä, muuten hyvin monelta osin toki ansiokkaasta ryhmäpuheenvuorosta ei täysin kuvastunut kokoomuksen linja. Ydinvoiman vastustajien määrä kasvoi viime eduskuntavaaleissa myös kokoomuksen eduskuntaryhmässä ja nyt kun maakaasusta on tullut varteenotetta vaihtoehto, ovat myös ns. entiset ydinvoiman kannattajat

pehmentäneet monelta osin kantaansa. Keskustelu, jota ryhmässä kävimme ennen ryhmäpuheenvuoron hyväksymistä, edellytti kyllä maakaasun nostamista ydinvoiman rinnalle ja tämänkin vaihtoehdon tutkimista ennen suurvoimalapäätöstä.

Ministeri Pietikäinen ja hänen valmistelemansa energiapoliittinen kestävä kehityksen strategia on saanut täällä paljon kiitosta, ja sitä on puhujakorokkeella käynyt tähän mennessä käytetyissä puheenvuoroissa suuri enemmistö kannattamassa. En tiedä, ovatko ydinvoiman ehdotomat kannattajat sitten eduskunnan vähemmistö vai eikö heitä kiinnosta energiapoliittinen keskustelu, kun tilanne todellakin näin on ollut.

Olen ministeri Pietikäisen kanssa samaa mieltä siitä, että oikeassa marssijärjestyksessä ensin olisi pitänyt arvioida säästömahdollisuudet, sen jälkeen tehdä kasvuennusteet ja vasta sitten laatia tuotantostратегia ja tehdä päätökset perusvoiman lisäämisestä. Nimittäin nyt käytämme kyllä aikaa hukkaan.

Samoin kyllä ihmettelen sitä, että Suomen keskeinen tavoite YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa on tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen ja säästäminen. Suomen tavoitteiden uskottavuus kuitenkin kärsii nyt, kun Suomen hallitus energiapoliittisessa selonteossaan, niin kuin täällä on monesti todettu, ottaa lähtökohdaksi energian kulutuksen kasvun.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pekka Haavisto otti esiin mielestäni erittäin olennaisen kysymyksen eli energiaratkaisujen yhteyden teollisuuden rakentamiseen. Siinähan meillä oikeastaan on kolmio, jossa on yhdellä kantilla energiatalous, toisella kantilla teollisuuden rakenne ja kolmannella kantilla harjoitettu raha- ja talouspolitiikka, jotka kaikki liittyvät toisiinsa.

Nyt eräät tahot ajavat sellaista yhdistelmää, jossa me noudattaisimme tällaista devalvaatio — inflaatio-politiikkaa ja toisaalta rakentaisimme Suomesta energiaparatiisia. Tämä on tällainen kuumahierretasavallan malli.

Vaikka metsäteollisuus on erittäin keskeinen elementti Suomen kansantaloutta nyt ja myös pitkälle tulevaisuudessa ja sen toimintaedellytyksistä pitää huolehtia, niin on samalla pakko todeta, että on suorastaan kansallinen itsepetos laskea Suomen teollisuuden osuuden nostaminen bruttokansantuotteesta pelkästään perinteisen metsäteollisuuden tai perinteisen raskaaman metalliteollisuuden varaan.

Jos pyrimme nostamaan teollisuuden osuuden 30 prosenttiin, niin kuin pitää, näiden lisäksi ehdottomasti on rakennettava paljon monipuolisempi suomalainen pärjäämisstrategia, johon liittyy vakaa taloudellinen ympäristö, joka kannustaa investointeihin. Siihen liittyy panostus tutkimukseen, koulutukseen ja korkealaatuiseen tuotantoon, lisäarvoon, ja lopulta siihen liittyy myöskin vahva näkemys pitkän tähtäyksen ekologisesti kestävästä energiastrategiasta. Näiltä osin yhdyn ed. Haavistoon siinä, että on perusteellisesti selvitettävä maakaasuvaihtoehtoa osana luonnontaloudellisesti kestävää energiavaihtoehtoa.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pietikäinen puheenvuorossaan pyrki erittelemään kauniilla tavalla, kuten hänen tapoihinsa kuuluu, hallituksen sisällä ilmeneviä erilaisia energiapoliittisia virtauksia. Olisin omalta taholtani arvostanut kovasti sitä, että ministeri olisi myös eduskunnassa käytävässä keskustelussa rohjennut tuoda selkeästi oman kantansa esille. Ja kun rivien välistä tarkkaan kuuntelin, saatoin tulkita ministeri Pietikäisen olevan hyvin kriittinen ydinvoiman lisärakentamiselle.

Sen sijaan siihen lopussa esitettyyn toivomukseen, jossa ministeri toivoi eduskunnalta vakavaa paneutumista käsiteltävänä olevaan energiapoliittiseen selontekoon, minun on suhtauduttava hyvin kriittisesti. Kun olen lukenut tätä hallituksen energiapoliittista selontekoa, sitä voi kuvailla sisältönsä osalta, että se on kovin huijausmaiseksi tehty. Jos me olisimme nyt kunnanvaltuustossa ja olisi työjärjestyksessä sellainen mahdollisuus, niin minun mielestäni koko energiapoliittinen selonteko tulisi palauttaa hallituksen uudelleen valmisteltavaksi ja niin, että siellä myös olisi selkeät vaihtoehdot ja ehdotukset eduskunnan käsittelyä varten. Kovin vaikea on tämän sisällön pohjalta tehdä vakavaa työtä eduskunnassa, vaikka siihen haluaisi paneutuakin.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paperikaupungin poikana minua hiukan hämmensi ministerin sinänsä kauniissa puheenvuorossa tapahtunut teoretisointi sellunkeitosta ja kuumahierremenetelmästä. Minun käsitykseni on jonkin verran erilainen myös siitä, mitä ne tarvitsevat. Mutta ajatus, jota ministeri Pietikäinen viljeli, eli tämä säästöajatus on kaikin puolin kannatettavaa.

Puuttuisinkin, arvoisa puhemies, en niinkään ministerin puheenvuoron sisältöön kuin siihen hyvin mielenkiintoiseen tilanteeseen, joka tässä salissa nyt jälleen kerran nähdään. Kansanedustaja Karhunen sanoi, että kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro ei kertonut kokoomuksen linjaa oikein. Sitten kun ministeriaitiassa vielä istuu energiaministeri, niin olisi ihan pakko tässä kysyä, jos se olisi sallittua, voiko energiaministeri, ministeri Juhantalo, yhtyä niihin käsityksiin, joita ministeri Pietikäinen edellä esitti. Nimittäin kun ministeri Pietikäinen sanoi, että me emme ole päättämässä täällä ydinvoimasta, kivihilestä, maakaasusta ja hän luetteli miltei kaikki energiamuodot, niin minulla on aivan toisenlainen käsitys. Minä pidän itsestänselvänä, että me alamme olla päättämässä siitä, mitä Suomessa tehdään energian osalta. Emme me voi loputonta yleiskeskustelua käydä päättämättä mistään mitään.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroon on monesti viitattu. Kyllä siellä aivan selkeästi on tuotu esille kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta, eli perusvoimana tulee olla ydinvoiman ja hiilivoimaa korvaavana maakaasun. Mutta tietenkin me lähdemme myös siitä, että kaikki säästötoimenpiteet pitää suorittaa niin pitkälle kuin mahdollista. Vastuu ympäristöstä on myös kokoomuslaisen periaatteen mukaista, ja siinä mielessä ydinvoima on erittäin kelpo vaihtoehto näissäkin asioissa.

Haluaisin kuitenkin tuoda esille ryhmämme enemmistön kannan. Kun Ilta-lehtikin teki haastattelun ja jokaiselta kansanedustajalta henkilökohtaisesti kysyi kantaa ydinvoimaan, niin ainoastaan 6 meidän ryhmämme jäsentä ilmoitti, ettei ole ydinvoiman kannalla, ja meitä on 40 kansanedustajaa. Minun mielestäni tämä on vahva kannanotto kuitenkin järkevän energiapoliitikan puolesta. Kun ryhmäkokouksessa keskustelua käytiin, niin oli hyvin pieni joukko siinä käsittelyssä läsnä. Ed. Karhunen esille tuoma kannanotto ei kyllä siiltä osin pidä paikkaansa. Toisin sanoen me lähdemme kyllä siitä, että kaikki mahdollinen tulee tehdä säästötoimien aikaansaamiseksi, mutta perusvoimalaratkaisuna näemme ydinvoiman.

Ed. Tenhiälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Rönholm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun hallituksen edesottamuksia seuraa, niin tulee energianäkökulmasta mieleen, että saa hallitus sentään jotain aikaan: hankaussähköä. Kysymys on vain siitä, kumpi on nahka ja kumpi on sauva, se lähinnä on jäänyt ratkaisematta.

Mitä tulee ministeri Pietikäisen puheenvuoroon, sitä en hirveän uskottavana pitänyt. Nimittäin meidän asetelmamme — ja siitä on läheistä historiallista todistusta — on sellainen, että hallitus on ajautumassa taas samaan tilanteeseen kuin se oli rahamarkkinoillakin. Se on joutumassa pakkotilaan. Meillä nimittäin ihan muutama vuosi sitten otettiin kirkasotsaisesti kantaa siihen, että uutta ydinvoimaa ei rakenneta, ja aivan kuin huomaamatta sitten tämänkin talo, niin kuin täällä tänään aiemmin jo on kerrottu, oli siunaamassa lisäksi hiilikapasiteetin rakentamisen. Luulen ja pelkään, että taas ollaan samassa tilanteessa. Täällä keskustellaan, väitellään ja etsitään parasta ja huomataan hyvin äkkiä, että paras on hyvän pahin vihollinen, ja ajaututaan pakkotilanteeseen kapasiteetin lisäämisessä sellaisiin energiavaihtoehtoihin, jotka ovat kaikkein epätoivottavimpia.

Globaalinen näkemys, jonka puolesta ministeri Pietikäinen puhui, ei tunnu lainkaan uskottavalta hänen puheidensa ja käytännön toimien osalta, kun mielestäni hän mitä puhtaimmin edustaa kuitenkin omassa toiminnassaan oman takapihan ajattelun mallia, eli tehdään vain rajoituksia ja toimenpiteitä, kunhan vain me emme joudu tekemään mitään hankalaa ja meidän ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Retoriikan tasolla ministeri Pietikäisen puheenvuoro miellytti minua, mutta kun sitä kuunteli tarkemmin, siitä puuttui sekä luusto että lihaksisto eli konkretia, se oli retoriikkaa. Näihin juuri ratkaisuun tuleviin asioihin hän ei kantaa kuitenkaan sanonut.

Eräs asia on Vuotos. Se jäi kokonaan sivuun. Kuitenkin se on mitä suurimmassa määrin kyttyssä ensinnäkin ydinvoimaan, sehän on säätövoimaa ydinvoimalalle. Toiseksi se on mitä suurimmassa määrin ympäristökysymys. Nämä hyvin vaillinaisetkin selvitykset osoittavat, että esimerkiksi fosforipäästöt vesistöön lisääntyisivät jyrkästi ja ihan Perämerellä eli Kemin tienoilla

allas saastuttaisi vettä enemmän kuin Veitsiluodon tehdas ja Metsä-Botnian Kemian tehdas yhteensä. Minä ihmettelen ympäristöministeriä, joka sallii tällaisen ratkaisun tekemisen. Nythän hallitus ilmoitti, että Vuotoksen altaasta tehdään päätös lähiaikoina. Te olette tähän päätökseen yhtynyt ja toisaalta puhutte kauniita. Minä odotan, että puheet ja teot ovat yhtä ja ympäristöministeri pitää kiinni ympäristönäkökulmasta. Nyt tässä on selvästikin sellainen maku, että KTM vie ja ympäristöministeriö vikisee.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristönäkökohtien ja eettisten näkökohtien lisäksi, jotka ministeri Pietikäisen puheessa tulivat hyvin esille, minusta energiaratkaisuja tulee tarkastella myös taloudellisesta näkökulmasta.

Energian käytön kannalta oleellinen kysymys on energian hinta, ja tässä suhteessa Suomi on todellinen energiaparatiisi. Suomessahan sähkön hinta teollisuudelle on halvin Euroopassa ja kotitalouksillekin kolmanneksi tai neljänneksi halvin. Vasta hintasuhteiden muuttamisen jälkeen energian säästö otetaan vakavasti.

Energiainvestointien kannalta oleellinen kysymys on korko, jota käytetään investointien kustannuslaskelmissa. Hallitus näyttää valinneen 5 prosentin reaalkoron kannattavuuslaskelmiinsa, näin ainakin Vuotoksen allashankkeessa oli. Minusta täytyy olla melkoinen fakiiri, joka tällä hetkellä tässä maassa pystyy hankkimaan rahoitusta 5 prosentin reaalkorolla. Mikäli käytettäisiin realistista reaalkorkoa energiainvestointien kannattavuuslaskelmiin, ne joutuisivat kyllä aivan toiseen valoon.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että ympäristöministeri Pietikäinen on ottanut niin aktiivisen roolin energiakeskustelussa kuin on ottanut, koska energiaratkaisuhan on Suomen tärkein ympäristöpoliittinen päätös, kuten eilenkin totesin.

Vertailun vuoksi totean, että ainakin edellisen hallituksen aikana Ruotsissa, nykyisestä en ole ihan varma, energia- ja ympäristöasioita hoiti sama ministeri. Olisi mielestäni aivan mainio asia, jos ministeri Pietikäinen voisi saada hallituksen työnjaossa myös energia-asiat.

Nythän lähes kaikilla lienee summittainen, melko yhdenmukainen käsitys siitä, minkälaiselta energiakysymyksissä näyttää kestävä ylikuuminen. Tuskin kukaan voi kiistää sitä, ettei-

kö kestävä ylikuuminen perustuisi uusiutuviin energialähteisiin. Ongelma on se, mikä on se huominen, jonka kautta pääsemme kestävään ylikuomiseen.

Haluan nostaa ministeri Pietikäiselle hattua siitä, että hän on osoittanut monissa yhteyksissä, että hänellä tuntuu olevan myös energiavaihtoehtojen määrälliset suuruusluokat hallussaan, mitä ei aina kaikista eettisistä lähtökohdista energia-asioita tarkastelevista voi sanoa.

Maakaasuratkaisusta kestävään energiapoliittikkaan vievän linjan osana olen hänen kanssaan samaa mieltä ja toivon, että hän hallituksessa pitää huolen siitä, ettei Norjan maakaasuputkivaihtoehtoa pelata pois. Eilenhän ministeri Juhantalo moneen kertaan virheellisesti antoi ymmärtää, että sitä maakaasukuormaa, jota putken rakentaminen edellyttäisi, ei olisi saatavissa.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pietikäinen puhui ansiokkaasti energiavalintojen ja myös ydinvoimapäätöksen pitkäaikaisvastuusta. Myös ed. Haavisto puhui ydinjätekyseymyksestä. Kansainvälisen atomienergiajärjestön pääjohtaja Blix käydessään Helsingissä sanoi, että olisi syytä löytää järkevä yhteinen ydinjätestrategia monille eri maille. Tämä viittaa samaan, mihin Euroopan yhteisön pyrkimykset ovat jo jonkin aikaa ajaneet. Suomella todella on "ilo" olla suhteellisen edun talouspolitiikkaan perustuvassa Euroopassa se maa, johon kohdistuu muiden maiden kiinnostus ydinjätteiden loppusijoittamiseksi.

Kyselin tätä asiaa äskettäin ministeri Juhantalolta, ja vastaus jäi hyvin mielenkiintoisella tavalla auki. Siitä ei käynyt selville, tuleeko EY hyväksymään sen tarkoituksenmukaisuusharkinnan, joka Suomen ydinenergialaissa nyt on, että voidaan yhteiskunnan kokonaisuutena vedoten kieltäytyä ottamasta muiden maiden ydinjätteitä vastaan. Haluaisin todella selvennyä tähän.

Toinen mielenkiintoinen kansainvälinen aspekti ydinvoimapäätöksessä on se, että kansainvälinen ydinvoimateollisuus odottaa jännityksellä sitä ilouutista, että jokin länsimaa tilaa uuden ydinvoimalan. Onko hallitus todella valmis ottamaan vastuun tällaisesta päätöksestä, joka voi johtaa siihen, että myös näitä ydinjätevarjoja sen energiaparatiisin päälle tulee yhä enemmän?

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käyty kes-

kustelua, josta voi vetää sen johtopäätöksen, että lähes kaikki kannattavat energian säästöä. Mutta se "mutta" tulee vastaan kohdassa, mikä on se "niin pitkälle kuin mahdollista", mihin esimerkiksi ed. Dromberg viittasi vastauspuheenvuorossaan äsken. Mielestäni tämän "niin pitkälle kuin mahdollista" erilainen määrittely tulee esille myös ministerien Pietikäinen ja Juhantalo eroissa koko energiastrategian hahmottamisessa. Ministeri Pietikäinen näkee energian säästön paljon tärkeämmäksi tavoitteeksi, ja se vaikuttaa myös hänen kokonaiskäsitukseensä Suomen energiatulevaisuuden mahdollisuuksista ja siitä, miten Suomi pyrkisi kansainvälisesti ja kansallisesti johdonmukaisesti toteuttamaan energiapolitiikkaa.

Itse näen, että yhteistyö energiahallinnon ja ympäristöministeriön välillä on aivan välttämätöntä, jotta energian säästö paremmin otettaisiin kaikissa yhteiskunnallisissa päätöksenteossa ja hallinnoinnissa huomioon. Eilen esitinkin vihreiden ryhmäpuheenvuorossa, että esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenetelmiin tulisi sisällyttää energian säästö ja ns. least cost planning-periaate. En tiedä, olisiko ympäristö- ja energiaministeriö, mitä vihreät energiapolitiisissa ohjelmassaan ovat esittäneet, se ratkaisu, jolla voitaisiin hallinnonalojen eroja kokonaishahmotuksessa muuttaa. Epäilen kyllä, että taustalla olevat intressierot eivät hetkessä hälvene.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut kahteen ministeri Pietikäisen esittämään ajatukseen, toivottavasti avoimesti, vakavasti ja asiallisesti, kuten ministeri toivoi:

Ensiksi, ei pidä väheksyä sitä, mitä yksityinen kuluttaja omilla säästöillään saa aikaan. Jo pari vuotta sitten luin jostakin tehtyjä tutkimuksia, että jos kuluttajat vaihtavat omat sähkölaitteensa säästäviin, niin sillä säästetään yhden ydinvoiman verran sähköä. Toinen asia on tietenkin, että tämä tulee kalliiksi, jos se halutaan tehdä tässä ja nyt.

Toinen asia. Kierrätyskuidun kanssa ei kyllä vastuullisten suomalaisten ministereitten pitäisi reuhkaista. Me joudumme tuomaan sitä, jos halutaan panna esimerkiksi suomalaiselle teollisuudelle normit, ja se on minusta aivan järjetön asia. Toinen vaihtoehto on, että suomalainen teollisuus menee ulkomaille. Jo Saksaan tällä hetkellä tehdään yksi suomalainen paperikone. Onko tämä järkevää politiikkaa, ministeri Pietikäinen?

Minä oikeastaan kannatan ed. Hassin tekemää esitystä, että ministeri Pietikäinen saisi myös nämä energia-asiat, jopa niin pitkälle, että kannatan sitä, että ministerit Juhantalo ja Pietikäinen vaihtavat paikkaa eli ministeri Pietikäinen joutuisi ottamaan huomioon omassa ihan-teellisessa energiapolitiikassaan myös ne raadolliset käytännön ongelmat, joissa suomalainen teollisuus tällä hetkellä painiskelee. Minä haluaisin nähdä, mikä on ministeri Pietikäisen ratkaisu siihen, millä tavalla suomalainen teollisuus nousee lamasta.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin ed. Karhuselle vastauspuheenvuoron pyytääkseni anteeksi, että ehkä vähän yksisilmäisesti kuvasin koko kokoomuksen eduskuntaryhmää, kun moitin sitä lähinnä ed. Drombergin käyttämien puheenvuorojen pohjalta siitä, että se haluaa tällaisen myönteisen signaalin, yhden suuren energiaratkaisun, jolla juuri teollisuudelle lähetetään se signaali, että Suomi on nyt se energiaparaatiisi, jonne on hyvä sijoittua sen teollisuuden, joka haluaa halpaa energiaa käyttää. Mielestäni olisi monia muita signaaleja, joita voisi teollisuuden suuntaan lähettää. Ne voisivat koskea esimerkiksi koulutusta, ne voisivat koskea tutkimusta ja tuotekehitystä, sen verohelpotuksia, sen tukemista, energiansäästöinvestointien tukemista ja tämän tyypistä.

Olen kyllä valmis siihen, että suhtaudutaan myönteisesti suomalaisen teollisuuden kehittymiseen ja uusien tuotannonalojen luomiseen tänne, mutta jos lähetetään vain tämä halvan energian signaali, silloin tuetaan edelleen Suomen teollisuuden yksipuolistumista.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Drombergin vastauspuheenvuoron johdosta. Hän ei näytä olevan salissa, mutta osoitan tämän sitten ministeri Pietikäiselle, koska hän kuuluu samaan eduskuntaryhmään.

Ed. Dromberg sanoi äsken, että kokoomuksen ryhmässä on kuusi ihmistä, jotka eivät ole vakuuttuneita ydinvoiman siunaussellisuudesta. Hän itse kuului toiseen ryhmään, joka on vakuuttunut siitä. Ymmärrän, että tämä ydinvoiman siunaussellisuus on kokoomuksessa ratkaistu perusteellisten analyysien ja vaihtoehtojen tutkimisen perusteella, jossa on otettu huomioon turvallisuusriskit, ympäristökysymykset, kustan-

nukset, luonnonvarojen käyttö jne., ja sitten on tehty analysoitu useita vaihtoehtoja Suomen energiatulevaisuudeksi ja on päädytty ed. Drombergin mukaisesti siihen lopputulokseen, että ydinvoima on kaikki näkökohdat huomioon ottaen ehdottomasti paras ratkaisu.

Minä olisin nyt kysynyt ministeri Pietikäiseltä, kun kokoomuksessa on kuusi henkilöä, jotka eivät ole päätyneet tähän ratkaisuun: Eikö heille ole näytetty näitä analyyseja vai mistä syystä he eivät ole tietoisia ydinvoiman siunauksellisuudesta, joka on näinkin ehdoton, kuin ed. Dromberg äsken esitti? En voi kuvitella, että kokoomuksessa tunneperäisesti tehtäisiin tämän tyyppisiä valintoja.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Pietikäisen selvitys oli hyvin laaja-alainen, aivan kuten opettaja puhuu oppilailleen, miten energiaratkaisuja tulisi tehdä. Mutta kun teiltä, arvoisa ministeri, kysytään täältä salista useasti, mitä mieltä te itse olette kyseessä olevasta ratkaisusta, kannatatteko te seuraavan ydinvoimalan rakentamista vai ette, kannatatteko te Vuotoksen rakentamista vai ette, me haluamme selkeän vastauksen.

Ed. Hautalalle sanoisin, että kun Suomi liittyy Euroopan yhteisön jäseneksi, on aivan loogista ja selkeää ja selvää, että ydinjätteet sijoitetaan siihen jäsenmaahan, joka ne parhaiten ja turvalisimmin myös sijoittaa ja hävittää ja pitää niistä huolen. Tämä on mielestäni aivan loogista ajattelua. Joten, jos Suomi pystyy taistelemaan sellaiset reunaehdot, että meidän kallioperäämme, jota on tutkittu erittäin ansiokkaasti miljoonien ja miljardien avulla, ei tulisi sijoittamaan ulkomaalaisten tai saksalaisten tai ranskalaisten jätteitä, se todella olisi hieno reunaehtosaavutus. Mutta kuten tiedämme, tällaisilla reunaehdoilla näissä neuvotteluissa ei ole minkäänlaista merkitystä.

Se vaara ja se uhka, minkä me kaikki vihreät ja luontoa rakastava kansa näemme, on kuten kaikki me tiedämme, että on erittäin todennäköistä, että Suomen kallioperästä tulee ydinjätteiden kaatopaikka ja ne pojat maksavat vielä hyvän hinnan siitä Suomelle ja meidän talouselämämme elpyy, kun saamme kalliin rahan siitä, että jätteet on sijoitettu suomalaisen kallioperään. Tämä on pelottava uhka. Tähän haluaisin myös ministeriltä lisää selvitystä, mikä on tämänhetkinen ydinjätteiden sijoittamisen tilanne EY kontra Suomi.

Ympäristöministeri Pietikäinen: Arvoisa puhemies! Mielestäni itse asiassa ei ole ollenkaan pahitteeksi keskustella myös energiaoliittikasta enemmän periaatepuolella tai arvopuolella. Se keskustelun sävy ei kai energiaoliittista keskustelua liikaa ole vaivannut Suomessa. En ymmärrä, miten energiaoliittikka näiltä osin olisi toisenlaista kuin näkemyksemme sivistyksestä tai sosiaalipoliittikasta, joissa meillä käsittääkseni ainakin on aika vahvat ja vankat omat eettiset ja arvovaraist näkemykset ja käsitykset toivottavasta ja ei-toivottavasta, jotka ohjaavat päätöksentekoaamme. Voisimmehan siinäkin luottaa jonkin yrityksen tai tutkimuslaitoksen asiantuntijan lausuntoon siitä, minkälaiseksi esimerkiksi sosiaaliturvamme pitäisi rakentaa.

Periaatteellinen pohdiskelu on tärkeää myös siksi, että siltä pohjalta, ed. Kekkonen, tehdään perusratkaisu, päätämmekö me sellaisesta toimintalinjasta, joka johtaa energian kulutuksen kasvuun, suosiimme ko me tällaista valintaa vai teemmekö me sellaisen valinnan, jota itse kannatan ja joka käsittääkseni tässäkin keskustelussa on hyvin selkeäksi tullut, jossa me omilla toimenpiteillämme pyrimme päättäväisesti energian säästämiseen ja käyttö — hyöty-suhteen parantamiseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön omien laskelmien mukaan keskimäärin 30 prosentin energian kulutuksen vähentäminen on nykyisellä teknologialla saatavissa aikaan. Se ei tapahdu itsestään. Se tapahtuu vain niillä päätöksillä, joissa on yhtenäinen linja ja joissa on kyseessä sekä taloudelliset ohjauskeinot eli energian hinta että taloudellinen ohjaus myös toisessa puolella, eli silloin puhumme niistä panostuksista, joita pistetään tuotekehitykseen ja tutkimukseen. Sen lisäksi tarvitaan toki informaatiota ja valistusta ja kuluttajien omia toimenpiteitä. Valitettavasti en vain usko, että pelkästään niillä keinoilla näihin ratkaisuihin päästään.

Ehkä juuri päätöksenteon väistämistä heijastui ed. Rönnholmin puheenvuorossa, jossa hän pelkäsi, että uusi suurvoimalapäätös ikään kuin lipsahtaisi esimerkiksi kivihiiliratkaisuksi, mikä emme tee täällä päätöstä esimerkiksi ydinvoimasta. Näinhän siinä käy, jos otamme peruskonseptin ja näkemyksen energian kulutuksen kasvusta, jos emme halua tehdä sille yhtään mitään. Tässä, ed. Rönnholm, uskoisin, että on koko energiaoliittisen keskustelun keskeisin näkemysero. (Ed. Rönnholm: Puheet ovat puheita!) — Siihen asti ne ovatkin puheita, kunnes niiden

osalta halutaan ruveta tekemään toimenpiteitä. (Ed. Rönholm: Ei tule hallitukselta yhtään ehdotusta!)

Seuraavana kohtana tullaan eri energiantuotantomuotoihin, joista voisimme käydä hyvinkin pitkän keskustelun. Uskon ja toivon, että siihen tulee myös tilaisuus, mutta säästääkseni eduskunnan aikaa ajattelin, että en kävisi yksityiskohtaisesti läpi energiantuotantomuotoja ja niihin liittyviä näkemyksiä. Sekin toki on mahdollista, ja niihin on ollut mahdollista eri yhteyksissä tutustua.

Mielestäni äskeisestä puheenvuorosta kävi myös selvästi ilmi, että en kannata suurvoimavaihtoehtoa, koska en katso sen istuvan siihen energiatratgiaan, jossa emme kannusta energian kulutuksen kasvua. En myöskään sitä kautta kannata ydinvoimaratkaisua. En kannata ydinvoimaratkaisua myöskään eettisestä puolesta johtuen, koska en katso, että voimme siirtää sen laskun tuleville sukupolville.

Vuotoksen osalta oma näkemykseni on, että kun vertaamme paikallisesti siitä seuraavia, nyt tiedossa olevia haittoja ja hyötyjä suhteessa energiataloudelliseen hyötyyn, en pidä tätä hanketta toivottavana enkä perusteltuna. En ole itse valmis kannattamaan Vuotoksen rakentamista.

Opposition itseoikeutettuihin tehtäviin ja voisi sanoa velvollisuuksiinkin kuuluu, kuten sosialidemokraattien puheenvuorossa kuului, syyttää hallitusta päättämättömyydestä tässä kysymyksessä. Hallituksen sisäiset erilaiset näkemykset ovat mielestäni aika hyvin peittelemättä myös tulleet avoimeen ja julkiseen keskusteluun. Tietääkseni myöskään sosialidemokraattinen ryhmä ei ole aivan niin yksiniittinen energiapolitiisessa ajattelussaan ja yhden linjan takana seisomisessa ja valinnassa kuin ed. Kekkonen ehkä näkemyksessään esitti.

Mitä tulee kierrätyskuituun ja energiaratkaisuihin, joista ed. Ukkola mainitsi, olisin kovin kiitollinen tilaisuudesta todellakin olla päättämässä energiapolitiikasta, joskaan yksi ministeri, edes kauppa- ja teollisuusministeri, ei sitä yksin tee, vaan toki se on hallituksen enemmistön kanta, sillä energiavalinnalla saattaa olla paljon muitakin kauaskantoisia vaikutuksia kuten se, että selkeästi energiantensiivisyys eli se, kuinka paljon energiaa tuotteen tuottamiseen on käytetty, on keskeisimpiä tuotteen ympäristövaikutuksia. On todennäköistä, että kuluttajat jatkossa valitsevat myös tuotteitaan sillä perusteella, kuinka paljon energiaa kyseisen tuotteen, esimerkiksi paperilaadun tai auton tai mikä tuote

onkaan kysymyksessä, tuottamiseen on käytetty. Silloin markkinavaltina ei käy sellainen tuotantotapa, joka on hyvin energiantensiivistä.

Kierrätyskuidun osalta en pidä perusteltuna eikä esityksessä ole ollut sitä, että Euroopasta laajamittaisesti Suomeen lähdetäisiin tuomaan kierrätyskuitua. Meidän on järkevää käyttää kotimaasta ja lähialueilta tuleva kierrätyskuitu. Mutta, ed. Ukkola, juuri se, että ei ole järkevää tuottaa Suomeen suuressa määrin kierrätyskuitua, johtaa siihen, että kun aiheuttaja vastaa -periaate ja vastaanottoperiaate tässäkin tulee eurooppalaiseksi käytännöksi, metsäteollisuutemme joutuu perustamaan Euroopan markkinoille siistauslaitoksia ja tuotantolaitoksia.

Viittasin jo aikaisemmassa puheenvuorossa vientiteollisuuden toimintaedellytyksiin. Silloin kun me puhumme energian hinnasta, meillä toki on mahdollisuus — Ruotsi käyttää tätä mahdollisuutta tällä hetkellä — kompensoida vientiteollisuudellemme esimerkiksi perittävä korkeampi energian hinta toimialakohtaisesti, jolloin toimialoja ei keskenään aseteta kilpailutilanteeseen, mutta toimialan sisällä toki ne yritykset, jotka käyttävät vähemmän energiaa, tulevat suhteellisesti suosittuun asemaan.

Toinen näkemys, jonka haluaisin ottaa esille taloudellisesta kilpailukyvyistä tai osaamisesta, on se, että eivät myöskään ne tutkimukset tai investoinnit, joita tehdään parempaan tuotantoprosessiin, teknologiaan ja osaamiseen tai parempaan, tehokkaampaan energiantuotantoprosessiin, ole mustaan aukkoon tai Itämereen hukattuja rahoja vaan ihan silkkaa bisnestä niille yrityksille, jotka osaavat näitä teknologioita tuottaa ja myydä niin kansallisesti, jolloin niihin satsatut investoinnit toki palaavat sitä kautta myös kansantalouden kiertoön, kuin ennen kaikkea kansainvälisesti. Ympäristöosaamisesta ja -teknologiasta, näin väitän, tulee jatkossa huomattava vientiteollisuuden osa-alue, huomattava osa-alue kansainvälisillä markkinoilla. Kun meillä on sillä osa-alueella sellaista osaamista, joka kelpaa japanilaisille ja englantilaisille, toivoisin toki meidän suomalaisten osaavan sitä arvostaa ja panostaa siihen niin, että siitä voisi laajemminkin olla kilpailuvalttiksi tiukkenevilla markkinoilla.

Vanhoista Kauppakorkeakoulun opinnoista satun sen verran muistamaan, että siellä fiksuiksi nimitettiin niitä yrityksiä, joilla oli antenni ulkopuolella ja kyky katsoa ja ennakoida tulevaisuutta ja sen haasteita ja kyky tehdä sen mukaisia tuotantopäätöksiä ja strategisia valintoja. Olem-

mehan me toki aina puhuneet olevamme korkean osaamisen ja tietotaidon maa. Ehkä tässä suhteessa voisimme nykyistä punnokkaammin näyttää sitä myös käytännössä.

Viimeisenä ed. Rädyn kysymykseen tai kommenttiin ydinjätteiden loppusijoituksesta. Sen pidemmälle kuin siitä on tähän mennessä jo käyty keskustelua EY:n sisällä ei ole olemassa uusia päätöksiä eikä linjauksia. Mielestäni aiheuttaja vastaa -periaatteen mukaisesti jokaisen maan on itse pidettävä huolta omista ydinjätteistään. Se koskee myös meitä suomalaisia. Tämän periaatteen toteuttamiseksi meidän on myös syytä toimia Euroopan yhdentymiseen liittyvissä neuvotteluissa.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en usko, että kysymys oli pahasta tahdosta vaan silkasta erehdyksestä, kun ministeri Pietikäinen jätti äsken vastaamatta siihen kysymykseen, jonka esitin hänelle aikaisemmin, eli siihen, kun kokoomuksessa valtaosa ryhmästä on päätenyt kannattamaan ydinvoimaa ja sitten on pieni toisinajattelijoiden joukko, joka ei sitä kannata, mitkä ovat perusteet siihen, että tällainen pieni toisinajattelijoiden joukko on jollakin tavalla poikennut valtavirrasta. Johtuuko se siitä, että heille ei ole esitelty asioita, vai siitä, että he ovat jostakin asiasta eri mieltä? Mutta koska ministeri Pietikäinen poistui salista, minä en aio jatkaa keskustelua.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerillä tuntuu olevan kiire, kun ei eduskunnan kanssa halua keskustella. Mutta haluan kierrätyskuituasiaan vain kiinnittää huomion sikäli, että ei metsäteollisuuden ulosinvestointeja voi mielestäni esitetyillä perusteilla enää ymmärtää, koska EY:n päätöksentekoon vaikuttamalla pitäisi päinvastoin toimia niin, että Suomen ja Ruotsin kaltaisten EY-jäsenmaiden tehtävänä on nolla- ja neitsytkuidun tuottaminen prosessiin. Tätä tulee erityisesti korostaa, ja samaa asiaa myös maa- ja metsätalouseliokunta korosti EY-selontekoon liittyvässä mietinnössään. Tällainen alistuva asenne tässä mielessä on todella anteeksiantamaton, jos Suomen kansallisista eduista metsätaloudessa yritetään vähänkään pitää kiinni.

Ehkä ministerin poistumisen johdosta ihan lyhyesti voisi vain korostaa sitä, että haittaverotuksen vaikutus energialähteiden kehittämiseen pitäisi tietysti myös huomioida. Nyt näyttää siltä, että varsinkin Ruotsin energiaverotus ko-

rotaisi myös Suomessa hakkeen ja turpeen soveltamista ja biopolttoaineen polttamiseen liittyvien tekniikkojen kehittämistä. Sellaistahan tekniikkaa löytyy jo, mm. Ahlströmin Pyroflow ja monet muut sovellutukset. Mutta tämän kaltaiselle ympäristöystävällisille energialaitoshankkeille ja hajautetun energian tuotannolle tulisi myös löytyä kiinnostusta hallituksen piirissä.

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti ministeri Pietikäinen nyt joutui lähtemään pois. Olisin halunnut todeta vain hänelle, että minusta hän on erinomaisen oikein oivaltanut kestävän kehityksen periaatteen ja energiapolitiikan merkityksen siinä ja vienyt näitä asioita tässä hengessä ministeriönsään mielestäni erittäin hyvin eteenpäin ja myös laaja-alaisesti.

Olisin toivonut, että jo tähän keskusteluun olisi saatu energiansäästöohjelma, jota hallitus on meille luvannut, koska siltä pohjalta olisimme paremmin voineet arvioida energian lisätarpeen.

Ed. Paloheimon kysymykseen kokoomusryhmän toisinajatteliioista, johon kuuden ryhmään yhtenä myös kuulun, totean, että ydinvoiman taloudelliset laskelmat ja ympäristöystävällisyyteen nojaavat kannanotot eivät ole kuitenkaan olleet sillä lailla perusteltuja, että niihin voisi luottaa. Näin ollen eivät sen enempää uskoon kuin tietoonkaan perustu puhtaasti meidän näkemyksemme vaan molempiin ja tietysti omiin arvioihin monista eri tietolähteistä, joita tänä päivänä on.

Se, että me jo puhumme uuden suurvoimalan laadusta, on mielestäni hieman ennenaikaista, koska todella me emme vielä tiedä, mikä energian lisätarve on, ja olisin toivonut, että se tieto olisi ollut jo tänään.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin miellyttävää todeta, että ed. Paloheimo on niin kovin kiinnostunut kokoomuksen edustajien mielipiteistä ja siitä, miten ne ovat syntyneet. Luulen, että ne kuusi kansanedustajaa, joihin itekin kuulun, jotka ovat ilmoittaneet suhtautuvansa epäilevästi ydinvoimaan tai suorastaan kielteisesti, perustelevat varmasti kukin omalla tavallaan johtopäätöksen, johon ovat tulleet.

Minun mielipiteeni perustuu siihen, että mielestäni ydinvoima sisältää vaaroja. Myöskään en hyväksy sitä, että olemme valmiit saamaan aikaan ydinjätettä ilman, että on ratkais-

tu sitä, miten ydinjäteongelma tulevaisuudessa hoidetaan.

Sen sijaan sanoudun täysin irti ministeri Pietikäisen näkemyksestä siinä, että taloudellinen kasvu sinänsä olisi kielteinen asia. Mielestäni taloudellista kasvua täytyy monella tavoin edelleenkin tukea, jotta me pystymme saavutetun elintason säilyttämään ja pystymme mm. turvaamaan sosiaaliturvan tason, joka suomalaisten mielestä on tärkeää. Haluan tämän tuoda esiin, koska todellakin perustelut sille, että ei hyväksy ydinvoiman lisärakentamista, ovat varmasti meillä kaikilla hyvin erilaiset.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Energian tuotantoa ja kulutusta koskevat kysymykset ja ongelmat sekä niihin liittyvä päätöksenteko ovat parin viime vuosikymmenen aikana muodostuneet kansalaismielenkiinnon ja myös kansalaistoiminnan pysyväksi kohteeksi. Mieli-pidemittausten perusteella voidaan sanoa, että hyvin suuri osa aikuisväestöstä on selvillä energiaongelmien luonteesta ja myös muodostanut niistä omakohtaisia käsityksiä.

Kansalaismielenkiinnon näkökulmasta on aiheellista kysyä, millä tavalla markkinataloudellinen ja teknokraattinen päätöksenteko saadaan energia-asioissakin paremmin vastuulliseksi demokraattiselle päätöksenteolle ja maailmanyleisen nykyisille ja tuleville sukupolville. En ole ensimmäinen, joka ihmettelee sitä, miten vaihtoehtotonta ja elitististä keskustelu energiapolitiikasta maassamme on ollut. Vieläkin löytyy korkean tason virkamiehiä ja myös päätöksentekijöitä, jotka kuvittelevat, että esimerkiksi päätös viidennestä ydinvoimalasta on puhtaasti asiantuntijapäätös, johon muilla ei ole mitään sanottavaa.

Onneksi energialakimme takaa kansalaisille aikaisempaa suuremmat osallistumismahdollisuudet energian tuotantoa koskeviin päätöksiin. Tämä on selvä osoitus siitä, että energiapäätösten perustelut tai päämäärät eivät ole vain markkinataloudellisista ja teknokraattisista lähtökohdista johdettavia vaan ennen kaikkea sellaisia, että ne edellyttävät demokraattista päätöksentekoa.

Aivan ensiksi on selvitettävä energian tarve. Päätöksentekoa mutkistaa se, että energian ja sähkön kulutusta on Suomessa entistä epävarmempaa ennustaa. Kulutus ei ole laman vuoksi kasvanut lainkaan viime vuonna. Tähän ovat myös vaikuttaneet tehokkaat teollisuuden energian säästöt.

Energialaskelmissa on kuitenkin totuttu katsomaan asioita enemmän menneestä käsin ja myös siihen, että trendin pitää olla nouseva. Nyt pitäisi kuitenkin katsoa tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa on huomioitava myös se, että yritykset, kuten Enso, suunnittelevat uusia energiaa nieleviä tehtaitaan ulkomaille. Tämän päivän Helsingin Sanomissa kerrotaan, miten metsäinsinööripäivillä diplomi-insinööri Pekka Rantala vaati metsäteollisuuden investointeja jähin viideksi vuodeksi nimenomaan sillä perusteella, että näin voidaan metsäteollisuus tervehdyttää.

Suomi on sitoutunut Brundtlandin komission raporttiin ja vähentämään energian käyttöään.

Noin kaksi viikkoa sitten Tutkas järjesti eduskunnassa tilaisuuden, jossa ulkoasiainministeriön toimistopäällikkö Asko Numminen selvitti Suomen tavoitteita Brasilian ensi kesän kehityksen ja ympäristökokouksessa. Suomella oli toimistopäällikkö Asko Numminen mukaan viisi prioriteettikysymystä, joista ensimmäinen ja tärkein on tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen. Hän mainitsi energian säästön, kestävät energialähteet, taloudelliset ohjauskeinot ja normit. Aivan kuten ministeri Pietikäinen haluan minäkin kysyä, onko niin, että me omassa maassamme puhumme toista kuin tulemme puhumaan ja olemme jo puhuneet kansainvälisissä kokouksissa.

Energiahuollon ja energiapolitiikan tehtävänä on järjestää energiaa kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä turvallisesti että varmasti.

Ydinvoiman rakentaminen on erittäin kallista. Neste Oy:n laskelmien mukaan ydinvoiman investoinnit maksavat yli 8 miljardia markkaa, kivihiilen 4,6 miljardia markkaa ja maakaasun 2,6 miljardia markkaa. Lisäksi laskelmat ydinvoiman rakentamisesta perustuvat 5 prosentin reaalikorolle. Ihmettelen, miten Suomi, jossa on korkea reaalikorko tällä hetkellä ja joka muutenkin on monissa tilastoissa laskettu yhdeksi maailman kalleimmista maista, pystyy kuitenkin rakentamaan maailman halvimman ydinvoimalaitoksen. Kuinka ydinvoima meillä voisi olla 45 prosenttia halvempaa kuin Saksassa tai 60 prosenttia halvempaa kuin Britanniassa? EY-maat laskevat ydinvoiman tuotantokustannukset yleensä 1,5—2 kertaa korkeammiksi kuin meillä. Ainoa meitä suosiva asia lienee ydinvoimaloittemme korkeampi käyttöaste, mutta korkeampi rahan hinta ja vaikeampi rahoitus nakertanee tämänkin edun.

Ekonomien tekemien arvioiden mukaan teknisesti ja myös taloudellisesti paras ratkaisu tässä tilanteessa on kaasukombivoiman vaihtoehto. Se maksaisi vain noin 2 miljardia markkaa. Miten on siis perusteltavissa, että ydinvoiman rakentaminen olisi kuitenkin kannattavampaa? Sillä ylimääräisellä rahamäärällä, joka viidenteen ydinvoimalaan jouduttaisiin upottamaan vain kasvattaaksemme tulevaisuuden ongelmia, voitaisiin mielestäni tehdä merkittävää ympäristöpolitiikkaa ja tekniikan kehittämistyötä sekä uusia vanhoja laitoksia Venäjällä.

Ydinvoiman kannattajat syöttävät ydinvoiman vastustajia tunteilusta. Kysyn kuitenkin, miksi teollisuudelle ei kelpaa halvempi energia kuin ydinerergia. Olen myös varma, että ydinvoimalaitoksen rakentamisesta tehtävän mahdollisen päätöksen jälkeen energiaa ei säästetä, ei satsata kotimaisuuteen, ei käytetä puuenergiaa tai muuta bioenergiaa. Minusta on hyvin epärehellistä, että ihminen, joka puhuu ydinergian puolesta, samalla puhuu sen puolesta, että sen jälkeen käytämme myös metsiämme paremmin hyödyksi.

Arvoisa puhemies! Ydinvoimapäätös on ensisijaisesti yhteiskunnallinen ja ihmisten arvostukseen liittyvä päätös. Mielellään asiantuntemustaan korostavien ydinvoimainsinöörienkin päätelyketjujen takaa löytyy täysin subjektiivisesti valitut arvot koskien sitä, mikä on hyvää ja tavoiteltavaa. Päätös energiamuodoista on siis meidän kaikkien kohdalla pääasiassa arvoihin perustuvaa.

Omalta osaltani olen päätenyt siihen johtopäätökseen, että suurvoimaloiden, myös ydinvoimalan, lisärakentamisesta on tässä vaiheessa luovuttava. Tärkeimmät perusteluni ovat seuraavat:

Ensimmäiseksi meidän on ajateltava ylisukupolisesti.

Tiedämme, että teollisuusmaat ovat saavuttaneet elintasonsa riistämällä luontoa ja ottamalla ekologisia riskejä, sellaisiakin riskejä, jotka saattavat vaarantaa tulevien sukupolvien elämän. Tällä tiellä emme voi enää kulkea eteenpäin. Mielestäni on täysin aiheellista kysyä: Missä määrin meillä on moraalinen oikeus luoda rajoitteita tulevien sukupolvien elämälle puutteellisesti ratkaistun ydinteknologian ydinjäteongelman muodossa?

Ajattelemme usein, että ydinvoiman käyttöön liittyvät elämäncäkömukselliset kysymykset olisi alistettava taloudelliseen hyötyyn tähtääville realiteeteille. Minusta näin ei ole. Päinvastoin

meidän on taivuttava inhimillisten realiteettien edessä niin, että voimme suojella myös tulevien sukupolvien elämää.

Ydinvoimaan liittyvän riskin arvottamisessa me kaikki olemme tasavertaisia asiantuntijoita. Ydinvoimatekniikan tohtori voi olla muita pätevämpi arvioimaan ydinvoimalaitosonnettomuuden todennäköisyyttä, mutta siihen hänen erityispuvtyytensä loppuukin. Sen jälkeen kun on todettu, että kyseinen todennäköisyys ei ole nolla, jokainen kansalainen omaa täsmälleen saman oikeuden arvioida, haluaako hän tällaisen riskin lähelleen vai ei.

Toiseksi ydinvoimaan liittyvät ekologiset riskit ovat liian suuret.

Luonnon kanssa tasapainossa toimiva talous ei voi ottaa kantaakseen niitä suuria ratkaisemattomia riskejä, jotka liittyvät ydinvoiman käyttöön ja ydinjätteisiin. Nämä vitsaukset säilyvät kymmeniätuhansia vuosia tulevien sukupolvien rasitteena. Ydinjättekysymys on siis suuren luokan ongelma.

Geodeettisen tutkimuslaitoksen ylijohtaja Juhani Kakkuri on selvittänyt viime syksynä eduskunnan ympäristövaliokunnalle ydinjätteen loppusijoituksen problematiikkaa. Hänen mukaansa Suomen kallioperä ei välttämättä tarjoa jälkipolvien kannalta ehdottoman turvallista säilytyspaikkaa käytetyille ydinpolttoaineelle. Kakkuri kertoi, että tuoreimman tutkimustiedon mukaan kallioperä liikkuu myös vaakasuorassa tasossa ja tätä ei ole otettu huomioon ydinjätteen loppusijoituspaikkaa etsivän teollisuuden riskianalyysissä.

Stanfordin yliopiston geologin Konrad Krauskopfin mukaan yksikään tutkija tai insinööri ei voi antaa ehdottomia takeita siitä, ettei radioaktiivista jätettä jonakin päivänä voisi vuo-
taa vaarallisia määriä parhaimmastaikin sijoituspaikasta. Tshernobylin katastrofin jälkeen hätäpuhdistuksen jälkeen tieteellisenä johtajana toiminut ja myöhemmin syöpään sairastunut ydinfyysikko Vladimir Tshernoushenko totesi pari vuotta sitten, että ydinvoima on paitsi kelvoton energialähde myös nykypäivän vaarallisin ympäristöuhka maailmalle. Worldwatch-instituutin johtaja on puolestaan todennut, että ydinvoimalat ovat aikansa eläneitä ja ydinjäte on pysyvä uhka ihmiskunnalle.

Kolmanneksi katson, että ydinvoiman lisärakentaminen merkitsisi energian tuotannon ja jakelun entistä voimakkaampaa keskittämistä. Samalla kun päätetään ydinvoimasta, päätetään myös siitä, halutaanko yhteiskuntaan li-

sää valtaa keskittäviä elementtejä. Minä en näin halua.

Neljänneksi energiaa voidaan säästää elintasoja laskematta. Hyvin monet selvitykset osoittavat, että energiaa voidaan säästää hyvin paljon nykyisestä. Tämä säästövaihtoehto on pitkällä tähtäyksellä sekä taloudellisesti että moraalisesti kestävämpi kuin ydinvoiman lisärakentaminen.

Mistä sitten energiaa, jos sitä kuitenkin tarvitaan lisää? Kuten monissa puheenvuoroissa on edellä käynyt ilmi, minusta hallituksen tulee kiirehtiä uuden maakaasuputkiyhteyden saamista naapurimaihin. Norjan ja Ruotsin kanssa tulee käynnistää neuvottelut pohjoismaisen maakaasuputkiston rakentamiseksi. Suomen nykyinen 8 prosentin osuus voidaan kaksinkertaistaa eurooppalaiselle tasolle. Tämä luonnollisesti edellyttää, että kaasulla olisi kaksi riippumatonta hankintalähdettä. Belgia on juuri sopinut Norjan kanssa kaasun ostamisesta Belgiasta. Miksi me emme myös voisi sopia?

Tulevaisuus edellyttää, että meillä on käytössä puolueettomat selvitykset eri energiavaihtoehtojen edullisuudesta ja turvallisuudesta. Lisäksi kunnon keskustelu edellyttää vaihtoehtoisia skenaarioita tulevaisuudesta. Kauppa- ja teollisuusministeriön laatimat selvitykset ovat, koska ne esittävät vain erilaisia energian kulutuksen kasvuvaihtoehtoja, mielestäni hyvin puutteellisia ja tähän tarkoitukseen kelpaamattomia.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron jo ed. Tainan puheenvuoroon. Hän on siinä käsityksessä, että taloudellinen kasvu edellyttää energian kulutuksen kasvua.

Kuitenkin monissa maissa on jo aikaa sitten vapauduttu tästä riippuvuudesta. Kansantalouksien rakennetta on onnistuttu muuttamaan sellaiseksi, että bruttokansantuoteyksikkö pystytään tuottamaan yhä pienenevällä energiapainoksella. Eikö meidän kaikkien pitäisi pyrkiä tähän kestäväan kehityksen nimissä?

Ed. Jääteenmäki puhui Brasilian ympäristön ja kehityksen maailmankonferenssista. Hän epäili, että Suomi puhuu yhtä maailmalla ja tekee toista kotona. Tämän asian vahvisti ulkoministeri Väyrynen eilen eduskunnassa järjestetyssä kuulemistilaisuudessa, jossa hän sanoi suoraan ja hyvin aggressiivisesti, että Suomella on kansallinen tarve lisätä energiatuotantoa metsäteollisuuden takia. Minun mielestäni kaikkien maiden pitäisi ponnistella sen puolesta, että niiden kansantaloudet kuluttavat nykyistä huo-

mattavasti vähemmän energiaa. Muuten kaikki puheet siitä, että maailman laajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat voidaan ratkaista, ovat hukkaan heitettyjä. Eikä Suomi voi millään tavalla puolustella omia kansallisia tarpeitaan, koska, niin kuin ministeri Pietikäinen on monissa yhteyksissä todennut, jokaisella maalla on omat kansalliset tarpeensa. Nyt on kyse siitä, että jokaisen maan tulisi hieman tinkiä omista kansallisista tarpeistaan yhteisen tulevaisuuden nimissä.

Ed. Rönholm: Rouva puhemies! Ed. Jääteenmäki äsken puhui subjektiivisesta otteesta energiakysymykseen. Omalta osaltani pyrin valottamaan oman näkemykseni kehitystä hieman pitemmällä juoksulla. Mutta ennen kuin edustaja täältä lähtee, huomautan, että mielestäni kuitenkin olisi rehellistä ja reilua, että maakaasuvaihtoehdossa muistettaisiin investoinneissa myös se putki. Kun hänen esittämässään vertailussa oli pelkästään voimalaitosten investointikustannukset kyseessä, niin siitä unohtui aikamoinen miljardimäärä, joka hyvässä tapauksessa on samaa suuruusluokkaa kuin ydinvoimalaitoksen kokonaisinvestointi, ja tällä tavalla tullaan ehkä vähän vääristämään näkemyksen siitä, miten paljon yhteiskunnan varoja tuohon energiamuotoon sisältyy.

Jotta voisın oikealla tavalla subjektiivisen oman käsitykseni kehitystä kuvailla, niin luen vuodelta 1980 täällä käyttämäni puheenvuoron osasia. Olen tuolloin sanonut: "Maapallon energia on kokonaan kotoisin auringosta. Näin ollen on selvää, että energiapolitiikkaa pitkällä tähtäimellä ajatellen olisi tutkimustoiminta keskitettävä selvittämään, miten auringon säteilyn energiasisältöä eri muodoissa voidaan hyödyntää." Edelleen olen jatkanut: "Koska Suomeen, vaikka olemme pohjoinen valtio, tulee aurinkoenergiaa noin 1 000 kertaa enemmän kuin mitä me tällä hetkellä vuodessa energiaa käytämme, on tämä auringosta tuleva energia määrältään lähes rajaton ja vielä muodoltaan täysin vaaraton. Tosin tämäkin on ydinenergian muoto, ydinenergiaa sekin siis on perimmiltään. Ongelmana kuitenkin on tämän energiamuodon teknis-taloudellinen kehittämättömyys." Edelleen sanoin: "Sähkön tuotannossa ei toistaiseksi ole päästy auringon suoran säteilyenergian hyödyntämiseen kovin pitkälle. Vaikeuksista huolimatta", niin tuolloin sanoin, "luotan siis teknologisiin mahdollisuuksiin pitkällä tähtäimellä ratkaista maailman energiaongelmat ympäristöystävällisellä

tavalla hyödyntämällä suoraan auringon energiaa." Mutta totesin: "Nykyisessä energiakriisissä on sen sijaan kysymys 20—30 vuoden ylimenokauden ongelmista."

Kun tänään 12 vuotta myöhemmin tarkastelen tilannetta ja arvioin kehitystä, niin voin todeta, että oikeastaan tämän saman puheen-vuoron voisi käyttää uudelleen ja todeta, että edelleen tuo ratkaisu on 20—30 vuoden päässä tästä päivästä lukien.

Nyt tiedossani on jonkin verran tutkimuksissa selville tullutta, josta nyt erityisesti haluaisin mainita, että tämänhetkiset aurinkoenergiakennostot, jotka siis muuttavat suoraan aurinkoenergiaa sähköksi, ovat osoittautuneet teknisesti hyvin toimiviksi. Siellä käytetään raaka-aineena pääasiassa erittäin puhdasta piitä, jota maapallolla on yllin kyllin, mutta ongelma on siinä, että näitten laitteitten rakentaminen sitoo niin paljon energiaa, että niillä laitteilla tulee tuottaa energiaa 18 vuotta, ennen kuin ne ovat tuottaneet sen määrän energiaa, millä näitä laitteita pystytään tuottamaan. Teknologinen kehitys siis tekee tällä hetkellä tilanteen sellaiseksi, että tämä todistaa aiemmin esitetyn 20—30 vuoden tähtäimen myös käytännössä osoittautuneen oikeaksi. Siis meidän on selviydyttävä näköpiirissä olevan kuilun yli käyttämällä sellaisia energiamuotoja, joita tyypillisesti olemme nimittäneet konventionaalisiksi, tunnetuiksi, energiamuodoiksi.

Tuolloin 12 vuotta sitten omakohtaisesti pyrin myös arvioimaan sitä kysymystä, jota täällä tänään on moneen kertaan selvitetty, eli minkälainen voisi olla tällä hetkellä luotettava energia-arvio. Tuolloin epäilin virallista energia-arviota, joka päättyi siihen, että vuoden 1990 tienoilla teollisuus tulisi käyttämään noin 26 terawattituntia ja yksityiskulutus olisi 7,8 terawattituntia. Epäilin, että tuo on mahdollisesti ylimitoitettua tulevaisuuden arviota, ja epäilykseni varmaan pohjautuivat pitkälti samoihin lähtökohtiin kuin täälläkin tämänhetkisiä arvioita epäilevät ovat esittäneet. Ikäväkseni on kuitenkin nyt todettava, että teollisuus on kai jossain 33 terawattitunnissa ja yksityiskulutus 13 terawattitunnissa, niin että tuo epäilty kehitys, jota silloin virallisesti arvioitiin, on käytännössä ylittynyt.

Kun tuolle kaudelle vielä sattui epämiellyttävä Tshernobylin ydinonnettomuus, siitä seurasi, että oikeastaan hyvin hätäisesti ja vähäisin perusteluin meidän sekä valtiollinen johtomme että yrityspuolemme kääntyivät konventionaalisen energian tuotannon eli hiilen puoleen. Me teim-

me nopeasti päätökset hiilen laajamittaisesta lisäämisestä. Tuohon päätökseen ikään kuin koristeena lisättiin myös turpeen käyttöä, ja kumpainenkin päätös oli, voisi sanoa, pelkästään tulosta siitä, että hetkellisesti otettiin jyrkkä kanta ydinvoiman lisärakentamista vastaan. Siinä huumassa, siinä hetkessä, eivät paljoakaan painaneet ne tulevaisuudet näkymät, jotka olivat jo silloin kaikkien tiedossa, että hiilestä on suurta ympäristöllistä haittaa ja että se kehityksen kulku ei voi pitkän päälle jatkua.

Tshernobylin aikoihin ja myös 80-luvulle ajoittuivat mielestäni maailman laajuisesti uudet tuulet, en tarkoita energiatuulia vaan näkemyksellisiä uusia tuulia, jolloin ruvettiin todella arvioimaan energiapolitiikkaa globaalilta näkökannalta. Globaalisuuttahan monet ovat olleet edellyttämässä ja vaatimassa. Oma globaalisuuteni on lähtenyt muutamasta yksinkertaisesta lähtökohdasta: Energiataseen osalta maailma on yksi yksikkö. Sen sijaan taloudelliselta kannalta maailma on hyvinkin erilaisiin osiin jakautunut. Myös koulutuksellisesti sekä teknologisen taitonsa, maantieteellisen sijaintinsa että ympäristöolosuhteittensa osalta maapallolla on erilaisia osasia. Selittämättä pitemmälti omaa ajatuskulkuani jo kauan sitten olin sitä mieltä, että olisi parempi, että kehitysmailla ja emännillä siellä, jotka joutuvat lämmintä keittoa tulilla keittämään, olisi jokin muu polttoaine käytettävissä, ettei heidän tarvitsisi hakata metsää ja aavikoittaa maapalloa. Jotta näin voisi olla ja jotta hintataso heillä olisi kohtuullinen, tulisi kehittyneiden käyttää vaikeampia energiamuotoja.

Tästä ei voi tulla kuin siihen johtopäätökseen, että Suomen osana kehittyneenä ja muutenkin kaikilta olosuhteiltaan hyvin stabiilina maana tulee olla ydinenergian käyttö, jos asiaa ajatellaan maailman laajuisen solidaarisuuden ja oman vastuamme kannalta. Nyt kuitenkin pääsääntöiseksi keskustelussa useammin näyttää olevan lähtökohtana se, että me kyllä olemme valmiit antamaan kaikille muille neuvoja ja ohjeita, mutta emme halua, että meidän takapihallemme tulisi mitään sellaista, missä on jotain pelottavia ominaisuuksia. Kun kuitenkin vähän aikaa tätä eettistä puntarointia suorittaa, niin päätyy siihen, mikä viime aikoina on hyvin konkreettisella tavalla tietoomme tullut lähiympäristöstämme, että vastuullinen tehtävämme maailman energiahuollossa on ottaa osaksemme ydinenergian rakentaminen, käyttö, kunnossapito, huolto, turvallisuus, kaikki ne tekijät, joihin meillä on edellytyksiä.

Jos vielä tätä laajaa, koko maapalloa käsittävää näkökantaa pyrin supistamaan Itämeren alueeseen, voimme helposti havaita, että olisi hyvin järkevää saattaa Itämeren ympäristössä olevat maat ikään kuin renkaan muodossa yhteisen sähköverkon piiriin. Suomella ja Ruotsilla olisi varmaankin tuossa renkaassa erittäin merkittävää kehittämistarvetta ja myös mahdollisuuksia parantaa nimenomaan Suomen meidän omia olosuhteitamme turvallisuuden ja ympäristöpäästöjen kannalta. Molempien osalta meidän lähiympäristössämme on paljon meille töitä, ja ne ovat sekä täysin perusteltuja meidän kannaltamme että myös taloudellisesti osoitettavissa hyvin järkeviksi.

Suomi voi olla tällä tavalla rakentamassa energiayhteistyötä myös Euroopan laajuisesti. Kun nimittäin EY:hyn olemme menossa, ehkä eräs hyvin mielenkiintoinen yksityiskohta olisi tässäkin yhteydessä paikallaan tuoda esiin, ja se on se, että vaikka Euroopan maat ovat niin lähellä toisiaan, Euroopan energiakauppa on erittäin vähäistä. Jollen väärin muistitietojani käytä, luulen, että kauppaa energian kulutuksesta on vain noin 2 prosenttia. Se on johtanut siihen, että energia on hinnaltaan hyvin erilaisuista, eritasoista ja myös ympäristön kannalta energiatuotannosta on seurauksena hyvin erilaisia lopputuloksia riippuen siitä, missä maassa energiaa tehdään. Näin ollen energiakaupan lisääminen on taloudellisesti ja ympäristöllisesti perusteltua. Mutta se on myös eräältä laajemmalla kannalta perusteltua, ja se on siltä kannalta perusteltua, että meidän keskinäinen toimeentulomme varmaankin paranee sitä kautta, että meillä on yhteisiä verkostoja, tarkoitan tällaisia elämänverkostoja niin kuin energiakin on. Sitä kautta myös ymmärrämme varmaan toisiamme hieman paremmin.

Sen vuoksi esimerkiksi siitä huolimatta, että pidän ydinenergian lisäämistä tarpeellisena, en suinkaan ole vastustamassa maakaasuverkon laajentamista, vaan päinvastoin pidän sitä oikean suuntaisena toimenpiteenä ja toivon, että se on mahdollista toteuttaa. Sitä vain tässä yhteydessä pelkään, että tuo maakaasuputken teoreettinen rakentamismahdollisuus taas kerran on ajamassa meidän energiapolitiikkamme sellaisen pakkopäätöksen eteen, että kun sitten ikään kuin tähän maakaasuun toivoen kieltäydymme ydinvoimalasta, ajaudumme hiileen. Tämä vaihtoehto, niin kuin aiemmin kerroin, on 80-luvulta totutun kaavan mukainen. Tämä olisi kannaltamme kovin onnetonta.

Siksi olisi toivottavaa, että nyt ei sotkettaisi näitä kysymyksiä väärellä tavalla toisiinsa, vaan yhdistettäisiin ne oikealla tavalla. Näin nähtäisiin, että ydinenergian perustuotanto on aiemmin mainituista globaalisista syistä välttämätöntä meillä Suomessa ja taas kansainvälisen yhteistyön kannalta maakaasuverkon rakentaminen on myös hyväksyttävä positiivinen kehitysuunta energiataloudelle ja luo mahdollisuuksia myös Suomen sisäisessä energiahuollossa käyttää keinoja, jotka erityisesti soveltuvat täällä, kuten paljon kehuttu hajautettu energian tuotanto yhdyskuntien lämpövoimaloissa ja teollisuuden prosesseissa.

Näistä lähtökohdista toivon, että hallitus suodemokraattisen mahdollisuuden eduskunnalle ratkaista tämän perusenergiakysymyksen ja eduskunta omalta osaltaan päätöstä tehdessään vastuullisesti kukin kohdaltaan ratkaisee kantansa näihin kysymyksiin oman eettisen henkilökohtaisen näkemyksensä perusteella sillä tavalla kuin kukin sen viisaaksi näkee. Sen jälkeen, jos päädyimme mihin tahansa vaihtoehtoon, me tiedämme, mikä on demokraattisen päätöksentekijän tahto, ja ne, joitten tehtävänä on energiapolitiikan käytännön toteuttaminen, voivat sen mukaisesti toimia. Pallottelua ei pidä jatkaa.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rönholm kiinnitti mielestäni hyvin olennaiseen asiaan huomiota eli kysymykseen maakaasuvaihtoehdon kannattamisesta tekemisestä eräänlaisen teoreettisen mahdollisuuden pohjalta. Nyt kun on seurannut tätä energiapolitiittista selontekokeskustelua, tuntuu siltä, että maakaasuun on todella tässä salissa innostuttu laidasta toiseen, mutta ei kuitenkaan ole muistettu sitä ikävää tosiasiaa, että meillä ei kuitenkaan ole tänä päivänä varmuutta ja selkeää tietoa siitä, onko maakaasuinvestointi mahdollinen. Tämän mahdolliseksi tulo edellyttää totta kai sitä, että myös Norja ja Ruotsi ovat siinä mukana.

Tämä keskustelu tuntuu hyvin omituiselta siltä osin, että suomalaiset ovat innokkaasti tekemässä maakaasukauppaa, mutta norjalaiset eivät tunnu oikein siitä asiasta innostuvan. Sen takia minusta maakaasuvaihtoehto ei kerta kaikkiaan voida kovin pitkään pohtia tavallaan tuulentupien rakentelun varassa, vaan on äärimmäisen tärkeää, että hallituksen piiristä eduskunnalle kerrotaan mahdollisimman pikaisesti tosiasiallisia tietoja maakaasuvaihtoehdon etenemisestä.

Arvoisa puhemies! Täytyy moittia myös hie-
man valtionyhtiö Nesteen toimintaa tässä. Kyllä
Nestekin on omalta osaltaan syyllistynyt erään-
laisen toiveajattelun luomiseen. Totta kai on
selvää, että maakaasuratkaisu nähdään joka ta-
holla poliittisesti hyvin helppona. Mutta jos
perusvoimaratkaisun vaihtoehtoina ovat ydin-
voima, kivihiili ja maakaasu, kivihiili on ilman
muuta poissuljettu ympäristösyistä, mihin myös
ed. Rönholm viittasi. Sen jälkeen meille jäävät
ydinvoima ja maakaasu vaihtoehtoiksi. Tämä
ratkaisu kerta kaikkiaan täytyy tehdä ja voida
tehdä tosiasiallisten tietojen pohjalta.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Täytyy ihmetellä, jos ajatellaan pit-
källä aikavälillä tapahtuvaa energiastategiaa,
mistä täällä tällä hetkellä keskustellaan, että
nähdään niin, että seuraava ydinvoimala on
ainut vaihtoehto kiireellä rakentaa ja muita ei ole
olemassa. Ajatellaan pitkällä aikavälillä todella,
mitkä ongelmat siinä ovat edessä: ydinjäte, ydin-
voimaloiden purku ja sitten se mahtava aika-
pommi, joka tulee seuraamaan vuosisatoja, vu-
osisatoja, vuosisatoja.

Totta kai täytyy ajatella mielestäni niin, että
jos vaihtoehtona on maakaasu, maksaa se putki
mitä maksaa, niin kyllä kannattaa käyttää aikaa
neuvotteluun ja ottaa muita maita mukaan sa-
maan pöytään, että saataisiin pitkällä aikavälillä
sellainen energiaratkaisu, ettei meidän tarvitse
pelätä, minä päivänä pilvi tulee taivaalle, putoaa
ja laskeutuu maanosamme päälle ja sen jälkeen
elämä on loppu.

Minkä takia ydinenergiaa vastustetaan tällä
hetkellä niin kiivaasti? Siinä on totaalinen ka-
tastrofi, kun vuoto sattuu. Nyt näitä katastrofeja
on jo pienemmässä määrin sattunut. Ensimmäinen
oli Tshernobylin, nyt oli Sosnovyi Borin. Toisin
sanoen ongelma on siinä, että kun ydinvoimala
räjähtää, se on totaalinen loppu. Sellaista ei enää
haluta tähän maahan, maksaa mitä maksaa,
olkoonkin että se on ympäristöystävällistä ener-
gian tuotantoa.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ed. Rönholmin puheenvuo-
ro edusti tervetullutta realismia tähän keskuste-
luun. Minusta oli hyvin opettavaista ja hyödyllis-
tä kuulla niitä ajatuksia, mitä tässäkin salissa
laajasti varmasti muidenkin kuin hänen toimes-
taan otettiin esille toistakymmentä vuotta sitten
ja minkälainen kehitys oli. Minusta on todella
hyvin suuri vaara siinä, että tämä linja, mikä

täällä keskustelussa on tullut esille, tuottaa sen
lopputuloksen, että meillä on käsissä kivihiilen
lisäkäyttö. Se jos mikä olisi todella suuri vahinko.

Kun itse tulen Tahkoluodon vaikutusalueelta
ja olemme siellä tutkineet tarkasti lähialuevaiku-
tuksia, mitä uusi kivihiilivoimala tuo, olemme
joutuneet toteamaan, että jo nyt olemme kuor-
mituksen äärirajalla ja jokainen pienikin lisäys
on ehdottomasti liikaa. Minä uskon kuitenkin,
että tämä hallituksen tiedonanto, josta on sanot-
tu, että siinä ei ole mitään konkreettisia ehdotuk-
sia, palvelee sen suhteen asiaa aika hyvin, että me
saamme realismiin pohjautuvan keskustelun liike-
keelle, ja kun hallitus on luvannut tuoda erilaisia
konkreettisia päätöksiä oman aikataulunsa mu-
kaan tähän keskusteluun, me voimme varmasti
tehdä parempia päätöksiä kuin niin, että tässä ja
nyt olisi kertaheitolla tuotu suuret konkreettiset
päätökset tähän saliin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies
Suominen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Pilvi, jonka ed. Rätty mielikuvi-
tuksissaan näki, ei ollut ydinvoimalaräjähdyk-
sestä aiheutunut pilvi vaan kivihiilivoimalan
saastepilvi, ja se on se, mikä tuhoaa meidän
tulevaisuutemme, jos näistä saasteista ei päästä.
Tuolla ulkona se on nähtävissä jo. Ennen oli
kunnan talvet meillä, nykyisin ei ole lainkaan.
Ilmakehä on muuttunut, ja se on paljon lähe-
sempi ja konkreettisempi ongelma kuin mikään
muu.

Sitten ed. M. Laukkaselle totean, että ei
eduskunta ole maakaasusta hirveästi innostunut.
Tämä maakaasu oli vain niin kuin taivahan
lahja, joka nyt on sattunut viime kuukausina
tulemaan esille, niin että kansanedustajat voivat
pelata poliittista peliä ja osoittaa kansalaisille,
että he eivät ydinvoimaa kannatakaan. Onhan se
nyt paljon realistisempaa esittää vaihtoehtona
maakaasu kuin esimerkiksi se, että kasvatetaan
pellot pajuille ja pajuja sitten laitetaan pesään
palamaan. Se on paljon konkreettisempaa vaih-
toehtona, jossa voidaan pallotella ja tehdä sem-
moinen vaikutus kansalaisiin, että onhan se fiksu
ihminen, vastustaa ydinvoimaa. Vai vastustaako
loppujen lopuksi? Jättää sen tähän väliin, ja se
on niin kuin taivaan lahja tosiaan tämä maakaas-
u, että se tuli tähän yhdeksi keskustelun aiheeksi
joidenkin pajupensaikkojen rinnalla.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan maakaasusta, niin täytyy ottaa lähtökohdaksi se, että Norjan kanssa tulisi käydä nopeita ja intensiivisiä neuvotteluja kaupankäynnistä, koska Norja tämän vuoden aikana joutuu ratkaisemaan Haltenbankenin alueelta lähtevän putken läpimitan. Jos se ei ole riittävä, jotta voitaisiin tuoda myös Ruotsiin ja Suomeen maakaasua, on todennäköistä, että myöhemmin se ei tule enää olemaan tuotannollisesti kannattavaa. Minun mielestäni maakaasu on täysin realistinen vaihtoehto, kun on selvää, että Norja myy maakaasua, kun vain tehdään kauppia ja on riittävä kulutus sille.

Toinen asia. Täytyy muistaa, että jos maakaasuvaihtoehtoa ei nyt aktiivisesti käytetä hyväksi, niin seurauksena on se, että joudutaan lisäämään ydinvoimaa, mutta se lisää myös kivihiihivoimailoiden käyttöä. Näin ollen hiilidioksidipäästöt tulisivat lisääntymään, seikka jota esimerkiksi ed. Aittoniemi tietytysti vastustaa ja jota me kaikki vastustamme. Näin ollen hiilidioksidipäästöjenkin kannalta olisi ratkaiseva etu, että nyt nopeasti neuvoteltaisiin tämä maakaasuvaihtoehto, vaikka sitten myöhemmin jouduttaisiin turvautumaan ydinvoimaan.

Ed. R ö n n h o l m (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rättyä pyytäisin nyt kiinnittämään huomiota seuraavaan näkemykseen:

Meidän energian kulutuksemme ja käyttömme, varsinkin sellainen energian kulutus, joka perustuu fossiilisiin polttoaineisiin, kahdella tavalla tappaa sekä tämän päivän että tulevan päivän ihmisiä. Tänä päivänä meidän tavansaomaisten energialähteiden käyttömme on pois kehitysmailta tosiasiallisesti ja siellä, me tiedämme, kuolema on jokapäiväinen vieras, jos halutaan tässä vähän dramatisoida.

Jatkossa pitkällä tähtäimellä on ihan mielestäni pitkälti sillä tavalla kuin täällä on todettu, että ydinjätteiden varastointi voi olla jokin ongelma, mutta se on paikallistettavissa ja tunnistettavissa. Sen sijaan meidän ilmakehässämme vallitsee sellainen kaaos, että sen tunnistaminen ja selvittäminen kasvihuoneilmiön mahdollisen kehittymisen myötä voi olla ylivoimainen tehtävä koko tälle maapallolle.

Sen vuoksi kun näitä kauhukuvia tässä maailmassa, pitäisi sitten ne kauhukuvatkin pitää jonkin asteisessa tasapainossa. Toivoisin, että erityisesti ne ihmiset, jotka eettisellä tavalla tätä asiaa väittävät kovin vahvasti miettivänsä, todelakin arvioisivat lopullista vastuutaan näissä

päätöksenteon kiemuroissa eivätkä etsisi helppointa tietä selviytyä poliittisesti hankalasta kysymyksestä.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuo ed. Rädyn puheenvuoro osoitti jälleen kerran sen, että kyllä meillä energiapoliittinen keskustelu on tyystin hakoteillä, jos me pohdimme suomalaista ydinvoimarakaisua sen pohjalta, mitä muutama viikko sitten Pietarin laitoksessa tapahtui. Kysymyksen on aivan toisenlaisesta laitoksesta, toisenlaisessa työkulttuurissa olevasta laitoksesta kuin se laitos, josta me puhumme, jos me rakentaisimme viidennen ydinvoimalaitoksen Suomeen.

Minusta se on pään pensaaseen pistämistä, että me moraalisesti hyväksymme sen, että me ostamme Venäjältä sähköä ja vastustamme ankarasti sitten kotimaassa viidennen ydinvoimalaitoksen rakentamista. Minusta nämä mittasuhteet täytyisi kyllä nyt tässä asiassa olennaisesti muistaa ja katsella kotimaista ydinvoimakeskustelua aivan toiselta pohjalta kuin siltä, mitä nämä Venäjällä käytössä olevat laitokset nyt edustavat.

Sitä paitsi, ed. Rätty, jätekysymys nimenomaan Olkiluodon uuden kallioluolan rakentamisen myötä näyttää olevan saamassa sellaisen ratkaisun, mikä pitää saadakin, eli suomalainen ydinvoimateollisuus itse vastaa kotimaassa jätteiden jälkikäsitteystä sekä myös niiden varastoinnista eikä niin, että ne viedään mihinkään suuntaan ulkomaille.

Ed. Aittoniemelle toteaisin: Ei maakaasuratkaisua ja -vaihtoehtoa tule vähätellä. Kyllä se on todellinen vaihtoehto. Nyt on vain kysymys siitä, ehtiikö se tällä aikataululla varmistua meillä realistiseksi vaihtoehtoksi ydinvoimapäätöksele. On aivan selvää, että perusvoimarakaisun me tarvitsemme. Energiaratkaisulla on suora ja välitön yhteys meidän tuleviin talousratkaisuihimme, toisaalta myös meidän mahdollisuuksiimme ylläpitää suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Tällä hetkellä tietysti lamasta johtuen energian kulutus on rankassa laskussa, mutta emmeköhän me kaikki kuitenkin toivo, että tämä tästä lähtee nousuun, ja sen myötä myös energian kulutus lähtee nousuun.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Vastustan tällä hetkellä lisäydinvoiman rakentamista niiden tietojen perusteella, jotka ovat käytettävissäni. En väitä olevani energiapolitiikan asiantuntija, mutta olen pahoillani siitä, että ydinvoiman

vastustamista pidetään haihatteluna ja väitteen, etteivät vastustajat ymmärrä ydinvoiman ylivoimaisuutta.

Olen sitä mieltä, että taloudellinen kasvu on välttämätöntä. Se on välttämätöntä siksi, että vain taloudellisen kasvun avulla olemme saavuttaneet nykyisen korkean elintasomme ja vain taloudellisen kasvun avulla pystymme sen säilyttämään. Mielestäni vaatimukset kasvun pysäyttämisestä pysyvästi, niin kuin olen ymmärtänyt ministereiden Kuuskoski ja Pietikäinen vaativan, ja toisaalta vaatimukset nykyisen elintason ja sosiaaliturvan säilyttämisestä ovat keskenään ristiriitaisia. Elintason ja sosiaaliturvan kehittämisen edellyttävät taloudellista kasvua, sen me tänä päivänä hyvin voimakkaasti näemme. Kun siis pidän ydinvoimaa huonona energiavaihtoehtona, haluan sanoutua irti vaihtoehtoministereiden perusteluista. Kannatan siis taloudellista kasvua ja pidän poliittisten päätöksentekijöiden tehtävänä antaa taloudelliselle kasvuille edellytykset Suomessa.

Minun käsitykseni mukaan ydinvoiman lisärakentaminen on äärettömän kallis vaihtoehto enkä ymmärrä, minkälaisilla laskelmilla siitä on saatu kilpailukykyisin. Jos uusi ydinvoimala maksaa vähintään 9 miljardia ja käyttökustannukset sisältävät miljardien sijoitukset ydinjätteen säilyttämiseen, näyttävät luvut muiden voimaloiden investointikustannuksiin verrattuna liian hyviltä. Voisiko olla kyse siitä, että ydinvoiman rakentamista vaativat ajavat omaa asiaansa niin häikäilemättömästi, että kaikkia menoihin vaikuttavia tekijöitä ei haluta esittää? Tämä on tietenkin mahdollista, koska missään maassa ei tällä hetkellä rakenneta ydinvoimaa lisää ja Suomi on näiden kauppamiesten kannalta merkittävä kohde.

Mielestäni aivan järkevän oloiset ja näköiset miehet ovat kertoneet kansanedustajille, että maakaasu ja turve mm. ovat hyviä energiavaihtoehtoja, ja he ovat väittäneet, että nämä ovat myös edullisia ja kilpailukykyisiä. Olen saanut sen käsityksen, että nämä vaihtoehdot ovat parempia sekä taloudellisista että ympäristösyistä.

Useita miljardeja markkoja on varattu jo nyt ydinjätteen varastoinnista varten. Korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitusta ei ole ratkaistu missään maailman maassa ja siitä huolimatta ydinjätettä ollaan valmiit lisäämään. Suomessa on kehitetty varastointijärjestelmä, jonka avulla ydinjätettä voidaan säilyttää luultavasti melko turvallisissa olosuhteissa, mutta tämäkään ei ole lopullinen ratkaisu korkea-aktiivisen ydinjätteen

säilyttämiselle. Miten voimme ottaa vastuun siitä, että jätämme tulevien sukupolvien ratkaistavaksi ongelman tietämättä, löytyykö ratkaisua? Lapset ja nuoret ovat selkeästi ilmoittaneet, että he eivät halua tätä perintöä. Meidän on jätettävä maa tuleville sukupolville ja tämä sukupolvi ei voi ottaa vastuulleen maapallon tuhoamista.

Pari vuotta sitten Teollisuuden Voiman edustaja totesi, että ydinvoima ei jätä lapsille jälkilaskua. Hän totesi, että laskua ei jää, koska nyt kerätään rahat talteen tulevaa ydinjätteen säilyttämistä varten. Minun mielestäni juuri ydinjäte on lasten jälkilasku, ja minä en ole valmis lisäämään sitä laskua.

Ydinvoiman lisärakentamiselle on tässäkin keskustelussa äskettäin esitetty perusteeksi mm. se, että Venäjän romuasteella olevista ydinvoimaloista ei kannata ostaa energiaa, koska ne ovat niin vaarallisia. Väite on minun mielestäni lapsellinen peruste ydinvoiman rakentamisen puolesta. Koska voimaloita ei pystytty sulkemaan ja ne ovat joka tapauksessa käytössä, on mielestäni hyvä, että Suomi ostaa niistä energiaa. Tämä siksi, että Venäjä tarvitsee kipeästi valuuttaa ja kauppaan oman taloutensa kohentamiseen. Ilman talouden nousua ei Venäjä pysty korjaamaan voimaloitaan tai korvaamaan niitä uusilla. Siksi Venäjän auttamiseksi on järkevää ostaa energiaa Venäjältä sen sijaan, että syyttäisimme maahan avustusrahoja, joilla ei ole siinä sopassa mitään merkitystä. Ostaessaan Venäjän heikoista voimaloista energiaa voi Suomi myös vaatia mukanaoloa voimaloiden turvallisuuden kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että Suomessa varaudutaan ottamaan käyttöön ympäristöperusteisia energiaveroja ohjauskeinona päästöjen vähentämiseksi ja jatketaan haittaverojärjestelmää. Ympäristöverojen määrääminen ei saa johtaa rahan keruuseen. Se vaara aivan ilmeisesti on olemassa ja se saattaa olla tavoitteenakin. Ympäristö- ja haittaverojen vaikutuksen täytyy olla sellainen, että ne todella ohjaavat luopumaan ympäristölle haitallisista toiminnoista. Ne eivät saa johtaa maksulliseen saastuttamiseen ja rahan keruuseen valtiolle.

Ympäristöverojen kohdalla ei saa käydä niin kuin alkoholi- ja tupakkaveron kohdalla on käynyt. Viina- ja tupakkaveron määrätään ihmisten raitistuttamiseksi. Tosiasiassa kyse on verojen keräämisestä ja ihmisten raitistuminen toisi suuria ongelmia valtiontaloudelle. Tämä huolihan tuli esille, kun kansa alkoi vähentää juomistaan. Ympäristöverojen kohdalla ei saa

käydä niin, että niiden merkitys valtion tulonlähteenä nousee niin suureksi, että todellinen ympäristöhaittojen vähentäminen sekoittaa valtiontalouden.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristöveroasiaa haluan kommentoida. Ympäristöverojahan on kahta lajia: saastevero ja resurssivero.

Ne ihmiset, jotka ovat tehneet laskelmia saasteverojen mahdollisesta tuotosta, ovat päätyneet suurin piirtein siihen tulokseen, että mikä tahansa verotaso toisi suurin piirtein saman rahan valtion kassaan. Kiristämällä saasteverotuksen tasoa valtion tuloja ei voida lisätä, koska sitä mukaa kuin saasteveron määrä kiristyy, tehdään vastaavia puhdistusinvestointeja. Ne ovat luonteeltaan nimenomaan teollisia investointeja ohjaavia veroja.

Sen sijaan resurssiverot, kuten energiaverot ja raaka-aineen kulutukseen liittyvät verot, ovat sellaisia, että kun energian ja raaka-aineen käyttöön ei täysin millään teknisillä keinoin voida lopettaa, niiden varaan voidaan laskea myös jonkun verran valtion tulonsaantia. Näkisin, että siinä taas oleellinen pointti on se, että kun tämä toivottavasti tehdään, tarkoituksena ei ole valtion verotulojen nostaminen kokonaisuutena, vaan vastaava vähennys tehdään muualta, ennen kaikkea työhön kohdistuvasta verotuksesta: työnantajien sosiaalimaksuista ja tuloveroista.

Ed. Morri: Arvoisa puhemies! Maamme luonnonolosuhteet, kylmä ilmasto ja pitkät etäisyydet, yhdessä energiaintensiivisen teollisuutemme kanssa asettavat omat vaatimuksensa energiapolitiikallamme. Energian riittävyys ja myös kohtuullinen hinta on varmistettava.

On erittäin tärkeää, että hallitus päättää mahdollisimman pian konkreettisesta energiansäästöohjelmasta ja määrittelee tavoitteet energian kulutukselle ja tehokkuuden lisäämiselle kaikilla käyttösektoreilla sekä kohdistaa toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi.

Mielihyvällä totean, että suomalaisesta uusiutuvasta energiavarannosta, metsästä, puhutaan painokkaasti energiakeskusteluissa. Viime vuosikymmenenä ei löytynyt paljoakaan halua kehittää ja tutkia kotimaisia energialähteitä. Nyt ympäristösyöt sekä taloudellinen tilanne ovat nostaneet keskustelun erilaiseen valoon. Puun käyttöä tukevat myös työllisyys-, metsänhoito- sekä aluetaloudelliset näkökohdat.

Taloustmetsien tuottamasta runkopuusta jää

käyttämättä ja lahoamaan noin 30 miljoonaa kuutiota vuodessa. Edellä mainittu puumäärä on mahdollista käyttää siten, että siitä ohjataan mahdollisimman suuri osa energian tuotantoon. Metsäntutkimuslaitoksen mukaan edellä mainittu lisäksi meillä teoriassa jää 55 miljoonaa kuutiota hakkuutähdettä vuodessa käyttämättä. Energiakäyttöön teknillis-taloudellisesti soveltuvaa hakkuutähteiden muodostamaa biomassaa on käytettävissä vähintään 20 miljoonaa kuutiota vuodessa. Näin ollen runkopuun ja hakkuutähteiden muodostamaa biomassaa voidaan käyttää 50 miljoonaa kuutiota vuodessa energian tuotantoon.

Puun nykyistä runsaampi energiakäyttö ei vaikuttaisi metsäteollisuuden raakapuun saantiin, koska ensi sijassa polttoon ohjautuisi sellaista puuraaka-ainetta, joka ei nykyisin kelpaa metsäteollisuudelle. Lisäksi runsaampi energian käyttö parantaisi metsäteollisuuden käyttämän raaka-aineen laatua, koska erityisesti ensiharvennuksesta tulevaa pieniläpimittaista kuitupuuta voitaisiin ohjata polttoon.

Valtakunnalliset metsäteollisuuden, yksityismetsätalouden, metsähallituksen ja Vapon organisaatiot kykenevät täysin valmiina runkoorganisaatioina ottamaan vastaan hankintaan ja kuljetukseen liittyvät tehtävät. Niillä on valmiina hankinta- ja kuljetusketjut metsästä tehtaalle käsittäen metsänomistajat, metsurit, työnjohdon, tarvittavat urakoitsijat ja kuljetuskaluston. Toiminnan laajentuessa organisaatiot voidaan mitoittaa uudelleen ilman merkittäviä panoksia.

Suomessa on mahdollista teknis-taloudellisesti tuottaa energiaa 50 miljoonan puukuutiometrin määrällä. Mikäli haketta käytetään energialähteenä 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, merkitsee se 5 000 miestyövuoden pysyvää työllisyysvaikutusta tuotannollisessa toiminnassa. Edellä mainittu työllisyysvaikutus kertautuu välillisinä vaikutuksina energiataloudessa, metalliteollisuudessa ja palveluelinkeinoissa. 10 miljoonan puukuutiometrin tuottaminen voimalaitoksille aiheuttaa noin 1 400 miljoonan markan vuotuisen rahavirran, joka koostuu pääasiassa korjuusta, haketuksesta, kuljetuksesta ja kato-hinnasta. Edellä mainittu työllisyysvaikutus sekä taloudellinen hyöty kohdistuvat pääasiassa vaikeuksiin joutuneeseen maaseutuun.

Pelkästään puun hankinnan aiheuttamista työtuloista saatavina suorina verotuloina 30 prosentin veroastetta käyttäen valtion ja kuntien verotulot lisääntyvät puuenergian käytöstä noin 150 miljoonaa markkaa vuodessa. Vaikka pit-

källä aikavälillä työttömyysmenoja ei tule laskea kustannuksiin mukaan, on se lähivuosien kannalta tarpeellista. Pelkästään puun hankinta merkitsee 10:tä miljoonaa kuutiometriä kohti 5 000 työpaikan syntymisen, mikä vähentää suoria työttömyyskustannuksia noin 280 miljoonaa markkaa vuodessa.

Edellä mainitut laskelmat koskevat pelkästään puun hankintaa. Mikäli otetaan huomioon energiatalouden, metalliteollisuuden ja palveluelinkeinojen välilliset vaikutukset, voidaan arvioida lukujen vähintään kaksinkertaistuvan.

Niin kuin keskustan ryhmäpuheenvuorossa todettiin, myöskin turpeen ja energiakasvien hyödyntämisestä on keskusteltava vakavasti. Esimerkiksi puun ja turpeen yhteiskäyttö antaa hyvän hyötysuhteen, joka on käytännössä todettu. Sitä olisi syytä tarkastella paikallisissa ratkaisuissa alueelliset työllisyysnäkökohdat huomioiden.

Kotimaisen energian tuotolla työllistetään luontevalla tavalla maaseudun ongelma-alueita sekä kotimaista konepajateollisuutta. Alan koneiden, laitteiden ja kattiloiden valmistaminen on valtaosaltaan kotimaista työtä.

On myöskin keskeistä, kuinka paljon rakennetaan sellutehtaita, jotka uudella tekniikalla rakennettuina ovat sähköomavaraisia. Ne voivat jopa myydä prosessin ulkopuolelle merkittävät määrät sähköä. Eli pitäisi rakentaa suomalaisia sellutehtaita, jotka jauhaisivat suomalaista puuta ja joista ylimääräisen sähkön tuotannon saisimme käyttöön. On laskettu, että yksi sellutehdas antaa noin 10 prosenttia ylimääräistä sähkön tuotantoa.

Vuotoksen suhteen on päätös tehtävä nopeasti.

Samoin Pudasjärvelle rakennettava uusi voimala voisi olla puuta ja turvetta polttava, koska siitä saatava hyötysuhde puoltaa paikkaansa.

Maakaasun kilpailukykyisyys on selvitettävä. Se on fossiilisista polttoaineista ympäristöystävällisin ja siksi mielestäni erittäin mielenkiintoinen vaihtoehto perusvoimaa tutkittaessa. Maakaasu on, niin kuin on todettu, joustava, alueellisesti toimiva ja myös ympäristöystävällinen. Maakaasun hankintasummat ja talouslaskelmat on suoritettava määrätyn ajan puitteissa, aikaa on tiettävästi vuoden loppuun, jotta pääsemme vertailemaan niiden pohjalta eri vaihtoehtoja.

Arvoisa puhemies! Tehokkaiden säästötoimenpiteiden lisäksi kotimaiset energialähteet on otettava mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.

Maakaasuvaihtoehtoon rinnalla en henkilökohtaisesti sulje pois keskustelua viidennen ydinvoimalan rakentamisesta, vaan lähdän realistiselta pohjalta. Yhtiöiden hallitukselle jättämä hakemus viidennen ydinvoimalan rakentamisesta on käsiteltävä aikanaan. Päätös on tehtävä taloudellisuuden, ympäristöystävällisyyden ja tarpeen pohjalta. Päätös, olkoon se sitten kyllä tai ei, on joka tapauksessa meidän tehtävä. Ydinjäteongelma-asioiden on oltava riittävän turvallisesti hallinnassa. Niistä on huolehdittava, mikäli ydinvoimalan rakentamisessa päädytään myönteiseen ratkaisuun aikanaan.

Riittävä, turvallinen ja taloudellinen energian tuotanto on maamme tulevaisuuden kannalta ehdottoman tärkeä asia. Pitkällä aikavälillä kestävän kehityksen ajatteluun sopeutuminen on ihmiskunnan elämän jatkumiselle välttämätön ehto.

Ed. H ä m ä l i n e n : Herra puhemies! Kun neuvostoliittolaisilta kysyttiin takavuosina, mikälaista energiakeskustelua heidän maassaan käydään, vastaukseksi sai, että ydinvoima on niin tärkeä asia, että sitä ei voi jättää kuin asiantuntijoiden keskusteltavaksi.

Eduskunta on minusta nyt käynyt hyvin mielenkiintoisen ja monipuolisen keskustelun hallituksen energiaoliittisen selonteon pohjalta. Minusta jo tähän asti esillä olleesta voi oikeastaan tehdä yhden johtopäätöksen: Hallituksen pitää nyt vakavasti ryhtyä valmistelemaan maakaasuvaihtoehtoa. Se näyttää jo tähänastisen keskustelun pohjalta olevan ainoa vaihtoehto, jonka ympärille tästä eduskunnasta näyttäisi olevan saatavissa enemmistö. Eri puheenvuoroissa on korostettu energiaratkaisuja hieman eri tavoin. Täällä on puhuttu kestävästä kehityksen periaatteesta, on puhuttu energiasäästöistä, on niitä, jotka haluavat maahan suurvoimaloita, ja on niitä, jotka haluavat hajautettua energian tuotantoa. Fossiilisten polttoaineiden haitat ovat tulleet hyvin monipuolisesti esille, myöskin kotimaisten fossiilisten polttoaineiden, ja ydinenergian riskeistä on useassa puheenvuorossa selviä osoituksia. Näyttää hyvinkin siltä, että yhteiseksi nimittäjäksi kaikesta tästä keskustelusta eduskunnasta olisi saatavissa, jos tämä keskustelu siihen johtaisi, päätös maakaasun käyttämisestä todellisenä vaihtoehtona Suomen energian tuotannossa. Sen vuoksi hallituksen pitäisi minun mielestäni ottaa nyt käytävä keskustelu vakavasti.

Hallitusta on monissa asioissa moitittu päättämättömäksi. Hallitusta on moitittu päättämättömäksi myös energiapolitiikassa. Paradoksaalista meidän kannaltamme, jotka emme ydinvoimaa kannata, on tietysti se, että näyttää siltä, että jos hallitus olisi ollut päättäväinen ja päätökset olisi tehty, niin hallitus olisi jo tähän mennessä ajanut maahan uuden ydinvoimalan. Tämä kaikki siitäkin huolimatta, että ydinvoimalariskit tiedetään ja tunnetaan.

Keskustelu on tähän mennessä ollut hyvin vaihtoehdoton ja hyvin yksipuolinen. On näyttänyt siltä, että tutkimuskin olisi entistä enemmän yksipuolistumassa eikä monipuolistumassa, vaikka vaihtoehtoisen energian tutkimuksen puolesta on eduskunnassakin ja yhteiskunnassa yleensä puhuttu pitkään.

Itse asiassa minusta on ollut tavattoman ovelaa, jos niin voi sanoa, ydinvoiman kannattajilta, että he ovat lanseeranneet Suomen kieleen kokonaan uuden uudissan, jota eduskuntakin näyttää hyvin halukkaasti käyttävän. Kun ydinvoimasta puhuminen lakkasi olemasta suosittua ja yleisesti hyväksyttyä, lanseerattiin käyttöön sana perusvoima. Sanalla on tarkoitettu tähänastisessa keskustelussa jatkuvasti oikeastaan sitä samaa: ydinvoimaa. Ei ole olemassa mitään perusvoimaa ja jotain muuta voimaa. Voidaan puhua suurvoimaloista tai hajautetuista voimaloista, voidaan puhua eri energiamuodoista, jolla sähköä tuotetaan, mutta ei ole mitään perussähköä ja jotain muuta sähköä. Minusta tämän uudissan pohjimmainen tarkoitus pitäisi keskustelussa oivaltaa.

Maakaasua ei ole näihin aikoihin saakka pidetty todellisenä eikä toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona suurvoimaloiden polttoaineeksi, ei vaikka koko ajan on ollut tiedossa ydinvoimaloiden riskit, ennen kaikkea ydinjätteen lopusjoutuksen ongelmat ja myös ydinjätteen mahdollinen käyttö asetuotannossa. Maakaasulle on nyt avautunut aivan uusia mahdollisuuksia, kun on selvinnyt, että Norjassa on päätetty Haltenbankenin kentän hyödyntämisestä. Ajankohta on Suomen kannalta tavattoman hyvä. Meillä on myös aika-akselilla katsoen mahdollisuudet tarkastella maakaasua ja ydinvoimaa ajallisesti tasavertaisina vaihtoehtoina. Molemmat ehtivät samassa aikataulussa Suomen energiahuoltoa tyydyttämään, jos niin halutaan, mutta eivät kylläkään yhtä aikaa eikä siinä konseptissa, joka täälläkin on tullut esille, että jos ei päästä yhteisymmärrykseen toisesta, niin otetaan molemmat.

Jos todella halutaan maakaasua suurvoimaloiden käyttöön, meidän pitää tehdä päätös maakaasuvoimalasta. Jos halutaan Haltenbankenista johtaa kaasua Suomeen, meidän pitää tehdä päätös nimenomaan maakaasuvoimalasta. Jos me jäämme sen varaan, että maakaasua hyödynnetään vain hajautetussa voimantuotannossa, se ei yksinkertaisesti riitä siihen, että kaasun ostaminen olisi kannattavaa. Näin ollen maakaasu sulkee pitkäksi ajaksi ydinvoiman pois. Meidän täytyy nähdä, että todelliset vaihtoehdot tällä hetkellä ovat ydinvoima ja maakaasu eikä ydinvoima ja kivihiili, niin kuin meille tähän mennessä on monella taholla pyritty osoittamaan.

Ongelma on se, että kukaan ei näy tällä hetkellä oikein ajavan ja selvittävän maakaasuvaihtoehtoa. Hallitus ei rakenna voimaloita. Voimayhtiöt, jotka niitä rakentavat, ovat puolestaan niin pitkälle sitoutuneet ydinvoimaan ja niiden tuotekehittelyn kustannuksissa on niin pitkälle panostettu ydinvoimaan, että ne ovat hyvin haluttomia keskustelemaan maakaasuvaihtoehdosta. Maakaasusta olisi kiinnostunut energiayhtiö, joka olisi valmis tuottamaan sitä. Mutta kun sillä ei ole asiakkaita, keskustelu pyörii koko ajan yhtä päättämättömänä kuin eduskunnassakin on nähty. Sanotaan, että selviä laskelmia ei ole, kun ei ole käyttäjiä. Käyttäjiä ei saada, kun ei ole ratkaisua siitä, mihin hintaan kaasua Norjasta olisi saatavissa. Hallituksen pitäisi nyt ottaa selvä vastuu, antaa selvät neuvottelutoimeksiannot ja ennen kaikkea antaa käyttäjien ymmärtää, että se on todellinen vaihtoehto, koska käyttäjiä ei myöskään ilmoittaudu maakaasun piiriin niin kauan kuin usko tässä maassa on vahva siihen, että ydinvoimaratkaisu on se, mihin ollaan päätyvässä.

Kun energiaratkaisusta päätetään, se on ennen kaikkea tietysti taloudellinen ratkaisu. Se on taloudellinen ratkaisu myös sillä tavalla, että energiaratkaisusta riippuen kansantalouden pohjaa kyetään vahvistamaan tai sitten ei. Mutta jatkokesittelyä varten kaikkien ydinvoimaratkaisuun tähtäävien laskelmien perusta pitäisi selvittää uudelleen. Ei ole mitään kestävää pohjaa sille, että ydinenergia saadaan kannattavaksi perustamalla laskelmat 5 prosentin reaalikorkoon tai että ydinvoiman tuottajille ei niissä laskelmissa anneta sitä vastuuta seurauksista kuin kansainvälisissä laskelmissa yleensä on käytössä.

Mutta energiaratkaisu ei ole vain taloudellinen, se on ympäristöllinen, ja se on yksi osa siitä

kehyksestä, jota olemme tottuneet kestävän kehityksen näkökulmaksi sanomaan. Se on myös eettinen ja moraalinen kysymys, niin kuin hyvin monessa puheenvuorossa on osoitettu. Meillä on myös energiaratkaisuissa vastuumme tuleville sukupolville.

Sen vuoksi, herra puhemies, jatkovalmistelussa meidän pitää nostaa kestävän kehityksen periaate kunniaan. Meidän pitää uudelleen selvittää kaikki säästömahdollisuudet, joita tähän mennessä ei ole selvitetty. Meidän pitää uudelleen laskea kulutusennusteet niin, että ne reaalisesti pohjautuvat tähän taantumaan ja sen tulokseen laskeneeseen kulutukseen. Meidän pitää uskottavalla tavalla selvittää maakaasuvaihtoehto ja saada siitä laskelmat, jotka voidaan tuoda muiden laskelmien rinnalle, ja niiden uskottavien laskelmien saamiseksi neuvottelut pitää käydä sillä tavoin, että myös kaikilla neuvotteluosapuolilla on käsitys siitä, että Suomi pyrkii myös näissä neuvotteluissa uskottavaan tulokseen. Tutkimusta pitää tehostaa ja pitää tehostaa nimenomaan vaihtoehtoisten energiamuotojen tutkimusta. Ja kaiken aikaa meidän pitää avustaa meidän naapuriamme ydinvoimaloiden korjaamisessa sekä asiantuntemuksella että ilmeisesti myös taloudellisilla resursseilla.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoroa oli miellyttävä kuunnella, koska hänen kantansa olivat kyllä hyvin perusteltuja ja myös siinä mielessä, että hän näki maakaasun selvänä vaihtoehtona Suomen perusvoiman tuotannossa.

Se, mitä jäin odottamaan, oli, että hän olisi tuonut myös muita vaihtoehtoja hiukan esille, koska niitäkin on. Tässä mielessä olisin halunnut, että hän olisi myös korostanut kotimaisten polttoaineitten käyttöä meidän energialähteenämme, koska tiedämme, että tänä päivänä valitettavasti Suomi on hyvin riippuvainen ulkomaisen energian tuotannosta. Varsinkin kun hän mainitsi, että maakaasun vaihtoehto antaa meille aikaa verrattuna ydinvoimaratkaisuun, siinä yhteydessä kotimaisten polttoaineitten käyttäminen olisi ollut aivan saman suuntainen toimenpide. Olisin toivonut, että myös sosialidemokraatit näkisivät tämän tosiasian, joka tavallaan tukisi myös talouttamme sekä työllisyyttämme.

Ed. L i n d q v i s t: Arvoisa puhemies! Valitsemme energiapoliittinen selonteko on aiheuttanut vilkkaan keskustelun eduskunnassa, mikä jo sinänsä osoittaa, että eri vaihtoehtoista

on tarve käydä perinpohjainen keskustelu, josta on myös päästävä konkreettisiin toimiin Suomen tulevan energiahuollon turvaamiseksi.

SDP:n ryhmäpuheenvuorossa oli vanhan, pyörimään jääneen levyn makua koivu ja tähti -vertailun osalta. Luulisi SDP:täkin kiinnostavan kotimaiset energiamuodot, joiden avulla on hyvinkin synnyttävissä ainakin 100 000 uutta työpaikkaa eri puolille Suomea. Mutta ehkä ihmisten makuuttaminen muutamilla miljardeilla on enemmän SDP:n linjan mukaista edullista talouspolitiikkaa.

Kestävän kehityksen ympäristöpolitiikka on juuri maapallon vihreän biomassan hoitoa. Puun hyödyntäminen energiaksi ja toisaalta puun viljely ovat ihmiskunnan ainoa toteutettavissa oleva keino, millä kasvihuoneilmiöön voidaan vaikuttaa vähentävästi, ei vain hidastavasti, kuten esimerkiksi ydinvoiman käyttöönnotolla. Minkä puu palaessaan taivaalle päästää, sen uusi kasvu imee takaisin puiden lehvästöön. Puun käyttö ei lisää hiilidioksidia, sillä metsiin puun lahotessa vapautuva hiilidioksidimäärä on sama kuin poltettaessakin. Erona on vain, että saamme järjestyksessä energiaa, jos poltamme tämän puun.

Suomen energiastrategia kaipaa sisältöä. Suomi on poikkeuksellisen riippuvainen tuontien energiasta. Vain 28 prosenttia Suomessa käytetystä energiasta saadaan omasta maasta. Suomen energiaomavaraisuus on näin Länsi-Euroopan heikoimpia. Energiatilanne on myös olennaisesti muuttunut. Aiemmin Suomi osti 60 prosenttia käyttämästään energiasta bilateraali-kaupan puitteissa Neuvostoliitosta. Energian tuonti oli puolestaan noin 80 prosenttia koko Neuvostoliiton-tuonnistamme.

Kun energian tuonti voitiin maksaa kotimaisella työllä, ei energiaomavaraisuuden nostoa ja energian säästöä ole nähty erityisen tärkeänä asiana. Tämä näkyy mm. polttoöljyn hinnoittelussa ja alhaisessa verotuksessa muihin Pohjoismaihin verrattuna. Vastaisuudessa energian tuonti on maksettava kovalla valuutalla. Heikentynyt maksutase, nouseva työttömyys ja ympäristöongelmien kasvu edellyttävät kaikki energian säästöä, energiaomavaraisuuden nostoa ja uusiutuvien energialähteiden osuuden lisäämistä.

Ehdotus energiastrategiasta ei tätä taustaa vasten tarjoa riittävää pohjaa Suomen uudeksi energiaohjelmaksi. Ehdotuksesta puuttuu riittävä konkreettisuus, kansallisista lähtökohdista lähtevät selkeät tavoitteet sekä keinot niiden toteuttamiseksi. Nykyisellään ehdotus on lähinnä rakennettu auttamaan jo sisällä olevan uuden

ydinvoimalahakemuksen tilauspäättöksen läpi ajamista.

Suomen energiapolitiikan tavoitteena tulee olla energian käytön tehostaminen ja säästö. Energiaomavaraisuuden nostaminen on otettava uudelleen tärkeäksi energiastrategian lähtökohdaksi. Tätä edellyttää Suomen riippuvuus tuontienergiasta ja tuonnin aiheuttama maksutaserasitus. Energian tuonti maksoi Suomelle vuonna 1990 11,6 miljardia markkaa.

Pitemmällä aikavälillä nyt 80-prosenttisesti uusiutumattomiin energialähteisiin nojautuvassa maailman energiahuollossa myös energian riittävyys tulee ongelmaksi, mikäli energian kulutus-taso edelleen nousee. Energialähteiden uusiutu-vuudelle ja sitä kautta ympäristöystävällisyydel-le pitää näin antaa enemmän painoa.

Suomen energiapolitiikan tavoitteeksi tulee ottaa ympäristön ja kehityksen Suomen toimi-kunnan ehdotuksen mukaisesti energiaraaka-ai-neiden loppukulutuksen vähentäminen. Energia-politiikan peruspilareiksi tuleekin ottaa energian käytön ja tuotannon tehostaminen uusimmalla teknologialla sekä säästöjen ja energiaomavara-i-suuden nostaminen ja energiahuollon varmuu-den turvaaminen, maakaasun käytön lisääminen ja siirtyminen vaihteittain kotimaisiin uusiutuviin energialähteisiin.

Yhteiskunnan toimivuuden turvaamiseksi tulee energiahuolto saada nykyistä laajemmin perustumaan kotimaisiin energialähteisiin. Energiaomavaraisuuden pitkän tähtäyksen ta-voitteeksi tulee asettaa, että edes puolet käyte-tystä energiasta saadaan kotimaisista energia-lähteistä.

Koska kaikkea käytettävää energiaa ei ole taloudellista tuottaa kotimaisista energialähteis-tä, pohjoismaista energiayhteistyötä on olennai-sesti lisättävä ottaen huomioon Norjan mittavat energiavarat. Norjan ja Ruotsin kanssa on käyn-nistettävä välittömästi korkean tason neuvotte-lut Pohjoismaiden maakaasuputkiverkoston ra-kentamisesta. Vain näin voidaan maakaasun käytön lisääminen toteuttaa vaarantamatta energiahuollon varmuutta. Mutta mikäli Ruot-sin ydinvoimallorbbailu estää edelleen putken ra-kentamisen Ruotsin läpi, on tutkittava mahdol-lisuus putken rakentamisesta Tanskasta Itäme-ren ali mahdollisesti tulevana osana Barentsin-meren maakaasuesiintymien kuljetusjärjestel-mää Keski-Eurooppaan.

Muutenkin pohjoismaista energiayhteistyötä tulee lisätä mm. Ruotsin kantaverkon käyttöoi-keuden ja Norjan vähärikkisen raakaöljyn osal-

ta. Erityisesti Norjan ja Suomen läheinen ener-giayhteistyö on tässä välttämätöntä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön arvion mu-kaan tarvitaan vuoteen 2000 mennessä 3 000 megawattia uutta sähköenergian tuotantotehoa. Toteuttamalla tehokkaasti edellä esitetyin peri-aattein tehostamis- ja säästötoimenpiteet ei lisä-energian tarve nouse läheskään näin suureksi. Lisäksi on huomattava, että Suomessa oli talvi-kaudella 1990—91 1 900 megawattia ylikapasi-teettia normaalin varavoimakapasiteetin päälle. Lisäksi eriaisteisia suunnitelmia on vireillä peräti 8 000 megawatin edestä. Kaikki nämä hankkeet eivät Suomeen sovi edes voimakkaan sähkön kulutuksen kasvun ja ydinvoimaloiden ennenai-kaisen haurastumisen vaihtoehdossa. Uusien ydinvoimaloiden rakentamiseen ei näin ollen ole tarvetta.

Tärkein lähivuosien energiapolitiittinen ratkai-su Suomelle onkin pohjoismaisen maakaasuput-ken aikaansaaminen mahdollisimman pian. Ete-läisen Suomen kaupunkien kaukolämmitystä ei voi jättää yhden Venäjän-putken varaan. Läm-mitykselle on oltava varajärjestelmä. Esimerkik-si Turun suunnitellun 220 megawatin kaukoläm-pövoimalan polttoainevalinta on päätettävä lä-hiaikoina. Myös Helsingin Vuosaaren kaavail-laan 400 megawatin edestä lisää kaasukombivoi-maa. Mikäli toinen hankintalähde toteutetaan Imatran Voima Oy:n kaavailemalla Inkoon nes-tetytyn maakaasun eli lng:n terminaalin kautta, hanke maksaa noin 2 miljardia markkaa, sillä kuljetukseen tarvittava laiva on erittäin kallis.

Barentsinmeren maakaasukentän käyttöön-oton aikataulu on puolestaan riippuvainen Ve-näjän taloudellisen tilanteen selkiytymisestä. Kenttä otetaan varmasti joskus käyttöön. Tuo-tanto voidaan aloittaa 5—6 vuoden kuluttua rakennuspäätöksestä. On todennäköistä, että Keski-Euroopan markkinoita varten rakennet-tava kaasuputki vedetään ainakin osittain Suo-men läpi. Valmistuttuaan putkilinja varmistaa maakaasun saantia Suomessa ja tarjoaa myös kilpailevan lähteen.

Neste Oy, Suur-Tukholman energialaitos ja Norjan Statoil ovat neuvotelleet jo pari vuotta suoran maakaasuputken rakentamisesta Keski-Norjasta Haltenbanken kentältä. Putki tulisi Tukholman pohjoispuolelle Gävleen ja sieltä Pohjanlahden ali Uuteenkaupunkiin. Norjan hallitus päätti marraskuussa, että Haltenbanken otetaan käyttöön ja kentältä rakennetaan putki Norjan mantereelle. Rannikolle on tarkoitus rakentaa ainakin metanolitehdas. Kentän avaa-

minen parantaa olennaisesti pohjoismaisen maa-kaasuputken kannattavuutta. Putki Norjan rannikolta Ruotsin rannikolle maksaa noin 3 miljardia markkaa. Pohjanlahden alitus maksaa noin miljardin. Koko hankkeen kustannus on noin 10 miljardia markkaa, josta merkittävä osa on Haltenbankenin käyttöönottokustannusta. Käyttöönottokustannusten jakaminen Norjan, Ruotsin ja Suomen kesken on auki, ja näistä kysymyksistä olisi pikaisesti neuvoteltava. Suomen osuudeksi tulee korkeintaan 4—5 miljardia markkaa. Lisäksi on rakennettava länsirannikolta putkiyhteys nykyiseen putkistoon. Toisaalta uusien asiakkaiden tulo vähentää asiakaskohtaisia kustannuksia oleellisesti.

Maakaasuvoimaloiden rakentaminen olemassa olevan putkiston yhteyteen on halpaa, nopeaa ja ympäristöystävällistä, ja 1 000 megawatin maakaasukombivoimala maksaa vain hieman yli 3 miljardia markkaa. Vastaavan kokoinen ydinvoimala on kolme kertaa kalliimpi. Kaasuvoimala rakennetaan valmiiksi kahdessa vuodessa, kun ydinvoimalaan menee keskimäärin noin kahdeksan vuotta. Sähkön tuleva tarve voidaan nähdä paremmin ja näin välttää kallista ylikapasiteettia aiheuttavilta virheinvestoinneilta. Kaupanpäällisiksi saadaan kaukolämpöä, joka ydinvoimalassa joudutaan turvallisuussyistä ajamaan mereen.

Kun Englanti yksityisti vuonna 89 sähköyhtiönsä, muuttui myös uusien voimalaitosten rakentaminen. Silloinhan markkinoille ilmaantui lukuisia uusia itsenäisiä voimalaitosrakentajia, ja eräs näistä on Imatran Voima. Nyt kaikki uudet sähkön tuottajat voivat tasaveroisin ehdoin samalta viivalta myydä tuottamaansa sähköä erilliselle kantaverkkoyhtiölle. Yksi tuottaja ei näin voi kontrolloida kilpailijoittensa jakeluita. Ruotsi ja Norja ovat siirtymässä samaan erilliseen kantaverkkojärjestelmään vuonna 92. Yksityistämisen seurauksena voimalaitosrakentamisen todelliset kustannukset tulevat pintaan. Seurauksena melkein kaikki uudet voimalaitos-

hankkeet ovat kaasukombilaitoksia. Esimerkiksi Imatran Voima Oy tarjoaa Englantiin 1 100 megawatin maakaasuvoimalaa, ei suinkaan ydinvoimalaa, kuten Suomen suljetuille markkinoille.

Kaikkiaan uusia maakaasuvoimaloita on viireillä noin 15 000 megawattia eli yhtä paljon kuin Suomessa on kaikkiaan voimalakapasiteettia. Uudet ydinvoimalatilaukset loppuivat Englannissa kuin seinään. Lontoon sijoittajien laske- ma ydinsähkön tuotantokustannus oli kaksinkertainen verrattuna ydinvoima-alan omiin laskelmiin. Tärkeimmät lisäkustannukset tulivat rakennushankkeen todellisista korkokustannuksista, jätetuollosta, vakuutuksista ja lyhyestä eliniästä. Kukaan ei halunnut ostaa myöskään olemassa olevia ydinvoimaloita. Ne oli pidettävä valtiolla. Ydinvoimaloiden tappioiden peittämiseksi kerätään 11 prosentin vero muusta sähkön tuotannosta.

Pohjoismainen maakaasuputkisto on toteutuessaan suurin yhteispohjoismainen rakennushanke. Samalla se luontevalla tavalla integroisi Norjan mittavat kaasuvarat pohjoismaisille markkinoille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko avaa hyvin energiapoliittisen keskustelun. Päätöksenteon pohjaksi se ei ole kyllin kattava, joten toivon, että kansanedustajille varataan riittävä aika käydä kenttäväkensä ja kansan kanssa keskustelua ja varsinaisesta ydinvoimalasta päätös tuodaan mahdollisesti aikaisintaan syksyllä.

P u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään valtioneuvoston kyselytunnin vuoksi ja sitä jatketaan kyselytunnin päätyttyä. Valtioneuvoston kyselytunti alkaa kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 16.21.

